БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

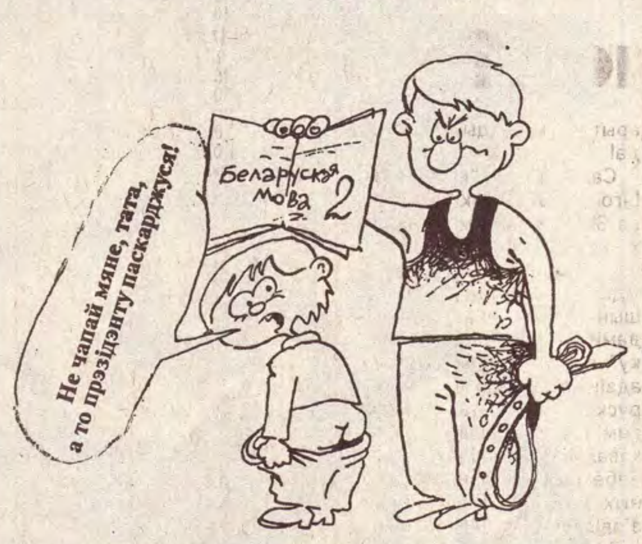
6 верасня 1994 г.

Аўторак

№ 97(13814)

Кошт у розніцу 10 рублёў

Выдаецца з 1921 года

"Заўсёды будзем помніць свята мы гэта залатое свята..."

☐ Валянціна СКАРЫНКІНА, "ЧЗ"

Гляджу на залацістыя кляновыя лісточкі, якія я сабрала ў Нясвіжскім парку ў дзень праведзення і свята беларускага пісьменства і друку. Іх, як залатыя дукаты, падарыла святу дрэва, якое , можа. памятае Радзівілаў. На кожным лісціку пакінулі аўтографы слынныя пісьменнікі, якіх цёпла віталі несвіжане.

Жоўтых лісточкаў у гэтым годзе яшчэ мала на дрэвах — гэта прыкмета цёплай восені (як і вераснёвая навальніца). Хоць апошнім часам ішлі дажджы, было хмарна (не толькі ў прыродзе) і нават сярод інтэлігенцыі ўзнікла занепакоенасць (у які ўжо раз!) за лёс беларускай мовы, дзень свята — 4 верасня — выдаўся сонечным і цёплым. Можа Бог паспрыяў... А гэта добры знак.

Ля помніка Сымону Буднаму вельмі ўсхвалявана гаварылі пра набалелае старэйшы беларускі паэт Сяргей Грахоўскі, скульптар Святлана Гарбунова — аўтар помніка беларускаму першадрукару.

На сцэне аднаго з прыгажэйшых у свеце Нясвіжскага парку, які, дзякуючы мясцовым уладам добра дагледжаны, сакратар Рады пісьменннікаў Беларусі Уладзімір Паўлаў адкрыў літаратурную старонку свята. Выступілі пісьменнікі і паэты. Сярод іх — Паўлюк Прануза, Казімір Камейша, Уладзімір Ліпскі, Юрась Свірка, Уладзімір Скарынкін, Валянціна Аколава, Уладзімір Някляеў і іншыя. Было радасна, што вельмі ўважліва і з цікавасцю ўспрымалася натхнёнае ўзнёслае беларускае слова. Дзіўна гучалі вершы! Узмоцненыя мікрафонам яны разносіліся па наваколлі і вярталіся, як музыка, рэхам. Завяршыў літаратурную частку свята знакаміты не толькі ў Беларусі бард Алег Атаманаў. Ён здолеў устанавіць такі цесны кантакт са слухачамі, што апошнія не хацелі яго адпускаць са сцэны, шмат разоў выклікаючы на "біс".

Бог даў залаты цёплы дзень на свята пісьменнасці і друку. Дык можа дасць Бог і надзею на Адраджэнне! Хацелася, каб першае свята беларускай пісьменнасці і друку стала не апошнім.

Свае нататкі хочацца закончыць экспромтам Петруся Макаля, які ён напісаў у аўтобусе па дарозе назад:

Заўсёды будзем помніць свята
Мы гэта залатое свята.
Сягае аж да небасхілаў
Духоўны подзвіг Радзівілаў.

Дык давайце ж, людцы, множыць гэты подзвіг.

Фота Сяргея ГРЫЦА.

Кур'ер "ЧЗ"

Навукова-творчая экспедыцыя "Дарога да святыняў" прыбыла ў Полацк. 4 верасня тут адбылося ўрачыстае адкрыццё свята беларускага пісьменства і друку. У горадзе прайшлі шмат цікавых мерапрыемстваў — адкрыццё мастацкай выставы і свята дзіцячай кнігі, урачысты малебен, гісторыка-мастацкае прадстаўленне і гала-канцэрт.

НА ЗДЫМКУ: Студэнтка Мінскага універсітэта культуры Вольга СМОЛЬГАВА збірае літаратуру для дзіцячага дома Полацка. Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ.

Будзем жыць па-зімоваму

Кіраўніком апарату Кабінета Міністраў рэспублікі падпісана распараджэнне аб пераходзе на зімовы час.

У ім гаворыцца, што ў адпаведнасці з Пастановай Савета Міністраў ад 25 сакавіка 1992 года "Аб парадку вылічэння часу на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь" 25 верасня ў 3 гадзіны будзе ажыццёўлены пераход на зімовы час пераводам гадзіннікавай стрэлкі на адну гадзіну назад.

Без тугіх кашалькоў

вярнуліся сёлета студэнты, якія правялі працоўны семестр за межамі рэспублікі.

Як паведамілі ў Лізе добраахвотнай працы моладзі, заробкі байцоў студэнцкіх атрадаў былі розныя, але ў асноўным даволі нізкія. Мяркуйце самі. Толькі хлопцам, якія працавалі на будоўлях Расіі, удалося істотна папоўніць свой мізэрны бюджэт. За месяц тут зараблялі ў сярэднім па 700 тысяч расійскіх рублёў. Тыя ж, хто збіраў памідоры і перац на агароднінных плантацыях Малдовы, атрымалі на рукі 70—80 тысяч беларускіх рублёў. За сельскагаспадарчыя работы ў Стаўраполлі студэнты прывезлі па 120 тысяч рублёў. А праваднікам вагонаў на чыгунцы дасталося па 100 тысяч беларускіх рублёў. Праўда, апошнія працавалі па два месяцы.

Камандзіраў вучым самі

Па васьмі ваенных спецыяльнасцях пачалі рыхтаваць сябе да будучай афіцэрскай службы курсанты новага набору Мінскага вышэйшага каманднага вучылішча. Раней тут выпускалі палітработнікаў, цяпер вучылішча перапрафілявана на даволі шырокі спектр прафесій, неабходных Узброеным Сілам суверэннай рэспублікі.

380 сённяшніх першакурснікаў праз некалькі гадоў атрымаюць кваліфікацыю камандзіраў танкавых, мотастралковых, артылерыйскіх і аўтамабільных узводаў, афіцэраў для пагранічных, інжынерных і паветрана-дэсантных войск.

БЕЛІНФАРМ.

Час піць "Хершы"... па-беларуску

Магілёўскім ВА "Хімвалакно" сумесна з аграгандлёвай фірмай "Вейна" уведзены ў эксплуатацыю завод безалкагольных напояў. Тару — двухлітровыя пластыкавыя бутэлькі — вырабляюць тут жа з капсул, што выпускае створанае на "Хімвалакне" сумеснае беларуска-амерыканскае прадпрыемства "Белпак".

Штогадзінна з канвеера сыходзяць 4 тысячы бутэлек "пепсі" беларускага разліву. Па якасці напой нават пераўзыходзіць тыя, што прадаюцца ў мясцовых камерцыйных крамах, да таго ж ён значна таннейшы. Хутка ў тару "Белпака" тут будуць разліваць і іншыя напоі, якія плануе асвоіць прадпрыемства.

(Ул.інф.).

Баяцца кашлянуць

Тэлеперадача была цікавая. Нехта з жыхароў дома № 76 па вуліцы Вялікі Гасцінец у Маладзечна так ёю захапіўся, што не вытрымаў і запляскаў у ладкі. Тут сцяна дома і трэснула напал. Давялося ставіць да яе падпоры, каб зусім не развалілася.

— Вінаваты муляры, — паведамілі раніцай жыхарам з камунгаса. — Хто так сцены лепіць?

— Не, газазваршчыкі, — адказалі муляры. — Арматуру іржавую ў сцены ўманціравалі...

Цяпер жыхары ціхенька сядзяць у кватэрах і баяцца кашлянуць: а раптам дом разваліцца?..

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Нас не раздзеляць нават сотні кіламетраў

Дэпутаты малдаўскага парламента звярнуліся з адкрытым пісьмом да беларускага народа, аб чым паведаміла пасольства Рэспублікі Малдова ў Мінску.

У сваім пісьме парламентарыі звяртаюцца да сялян, рабочых, урачоў, дэпутатаў нашай рэспублікі: "Грознае няшчасце прыйшло ў наш агульны дом, імя якому маленькая Малдова. Трагедыя абрушылася на яго ў выніку пралўных дажджоў і ўрагану. Многа людзей загінула, дзесяткі прапалі без вестак, разбурана звыш 4200 дамоў, 27 прамысловых прадпрыемстваў, тысячы гектараў вінаградных, кукурузных, пшанічных, агародных плантацый яшчэ доўга не змогуць накарміць чалавека, нямала загінула жывёлы і птушкі, пашкоджаны дзесяткі кіламетраў дарог — такі няпоўны чорны вынік раз'юшанай прыроднай стыхіі. Малдова не можа адна пераадолець велізарныя эканамічныя цяжкасці". Малдаўскія дэпутаты выказваюць падзяку ўраду Беларусі, які адным з першых адгукнуўся на бяду.

Цяпер Малдова мае вострую патрэбу ў медыкаментах, у рэспубліцы створаны міжнародны дабрачынны фонд "Медыкаментэ". І парламентарыі звяртаюцца з просьбай аб дапамозе да прадпрыемстваў Беларусі, якія выпускаюць лекавыя прэпараты. Акрамя таго, адкрыты спецыяльны рахунак нумар 700341 у галоўным упраўленні Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь па гораду Мінску і Мінскай вобласці МФО 153001007, код 007 "Дапамога Малдове". На сродкі, сабраныя ў Беларусі, будуць таксама закуплены медыкаменты.

Па даведкі можна звяртацца ў пасольства Рэспублікі Малдова ў Мінску па тэлефонах 50-39-52, 50-65-73.

БЕЛІНФАРМ.

Курсы валют на 5 верасня:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	2820	2900	1778	1835
"Дукат"	2800	2900	1770	1840
"Прыор"	2840	2900	1790	1835

"ПАС" — палітыка-аналітычная служба

Пераход

☐ Якаў ЯСЭПКІН, "ЧЗ"

Дастаткова кароткае палітычнае зацішша, якое ўсталявалася ў рэспубліцы пасля прэзідэнцкіх выбараў, здаецца, пачынае паволі пераходзіць у новы віток "страсцей па ўладзе". Сродкі масавай інфармацыі ўсё часцей прадастаўляюць трыбуну для выказвання самымі рознымі аўтарамі свайго пункту гледжання на развіццё падзей, прычым, іхняе бачанне сітуацыі, яе ацэнкі, прынамсі, адрозніваюцца ад пазіцыі, так бы мовіць, афіцыйнай.

Хаця побач з даволі крытычным аналізам публікуюцца час ад часу і спасылкі на тое, што, на жаль, у прыватнасці, беларускі друк не вытрымлівае цывілізаваную норму, згодна з якой першыя сто дзён пасля інаўгурацыі прэзідэнта і новыя структуры ўлады прынята лічыць "свяшчэннай каровай". Мінуць сто дзён і, калі ласка, апазіцыянеры ўсіх адценняў — трубіце вялікі збор, хай галасы вашыя гучаць нават і дысанансным хорам. Але, відаць, час у нас такі, што не надта спрыяе захаванню тонкасцей палітычнага этыкету, ён спрасаваны і прыспешвае: адных паспець зрабіць як мага больш з таго, што ўяўляецца магчымым, другіх набыць дадатковыя дывідэнды, бо не за гарамі выбарчыя змаганні за парламенцкія крэслы. Зразумела, матывацыя паводзін і імкнення розных палітыкаў да "святла публічнасці" на самай справе прыкметна багацейшае, аднак сярод галоўных вызначальных памкненняў, безумоўна, і названыя вышэй. Ацэначны спектр ужо сёння ўключае ў сябе несумяшчальныя фарбы слоўна-вобразнай палітры — ад чорнай меланхоліі з нагоды літаральна кожнага кроку ўрада і прэзідэнта да цвіцення атрамантных руж на друкарскай паперы па той жа прычыне.

Думаецца, ісціна дзесьці ўсярэдзіне, і ўсё ж пакуль яна куды бліжэй да "руж". Сапраўды, складаны пераход да новых рэалій толькі-толькі распачынаецца. Наўрад ці хто з электарату Аляксандра Лукашэнкі чакаў відавочнага паляпшэння варункаў жыцця ў першыя ж тыдні-месяцы пасля змены фігур "наверсе". Зрухі ў эканоміцы ніяк нельга параўноўваць са скораснымі абаротамі палітычнага ваўчка, асабліва запушчанага кімсьці ў калідорах учарашніх правіцеляў на спрынтэрскі тэрмін прэзідэнцкай гонкі. Як вядома, у разлік тады браўся зусім іншы вынік. Так ці інакш, рэспубліка жыве сёння "не ў тым вымярэнні", а дзейнічаюць, што трэба цвяроза ўсведамляць, у многім учарашнія параметры і стэрэатыпы. Іх інерцыя яшчэ доўга будзе калі не вызначальнай, дык адчувальнай. Такім чынам, гаворачы аб пераходзе, пераходным перыядзе, які па складанасці задач і збегу акалічнасцей няма з чым параўнаць у найноўшай гісторыі Беларусі (постсэсэсэраўскі перыяд і ўвогуле цяжка браць у разлік), мы маем на ўвазе глабальную праблему, дакладней комплекс гэткіх праблем. Без сумненняў, галоўны вектар прыкладання сіл фарміруемай уладнай эліты, фігуральна кажучы, супадае з вектарам дзяржаўнасці. Праблема дзяржаўнасці ў бліжэйшы час будзе заставацца краевугольным камнем у будаўніцтве канцэптуальнай палітыкі прэзідэнта. Гэта своеасаблівая звышпраблема і запатрабуе яна адпаведных намаганняў, якія заўсёды неабходны пры вырашэнні звышзадачы. Сюды ўваходзяць цэлыя блокі палітычных і эканамічных пытанняў, як першарадных, так і эпізадычных, але ўсе яны ў цеснай узаемасувязі паміж сабой. Праблема дзяржаўнасці (асабліва ва ўмовах познесавецкага заняпаду, асноўнай характэрнай адметы для ўсіх рэспублік былога Саюза, адчуўшых наяве цяжар свабоды без неабходных першнаперш эканамічных перадумоў) можа знайсці нетрывіяльнае вырашэнне, можа і ўвогуле пэўны час заставацца проста праблемай. Меркаваць цяпер пра шляхі яе кардынальнага ці частковага вырашэння і зняцця з парадку заўтрашняга і паслязаўтрашняга дня няма вялікага сэнсу. Пачакаем — пабачым.

І ўсё ж вельмі многа пытанняў, звязаных з менавіта дзяржаўнай канкрэтыкай, замыкаюцца на дзяржаўнай жа праблематыцы, утвараючы тое сімвалічнае вогненнае кола, праз якое пралягае адзіны шлях у будучыню. Аднак, паўторым, умацаванне ці "аслабленне" дзяржаўнасці самі па сабе нельга лічыць панацэяй або "палётам у бездань". Напэўна, сёння ў слове "дзяржаўнасць" не трэба шукаць нейкі сакральны сэнс. Не час. Бадай, галоўным падаецца незацыкліванне на праблеме праблем, калі патрэба ў ратаванні эканомікі становіцца ўжо не галаўным болем правячай "старой новай партыі прафесіяналаў", а нечым большым. Мабыць, як ні парадаксальна, гэта і да лепшага. Ёсць шанц, што на другім плане апынецца жаданне- звычка прычапляць да цёмных пінжакоў правіцеляў "жупелы" замест учарашніх ордэнаў, спрачацца аб вартасці і годнасці колераў на партыйных штандарах. Дарэчы, прэзідэнт неаднойчы выказваўся якраз пра неабходнасць першачарговага вырашэння мікразадач, якія і выйдуць з цягам часу на макраўзровень, будаўніцтва-аднаўлення "знізу", асабліва, калі гаворка ідзе аб эканоміцы.

Без агульнай стабілізацыі ў гэтай сферы немагчымыя і бессэнсоўныя намаганні ва ўсіх іншых. Хаця да ідэальнага бліжэй варыянт, пры якім самыя важныя блокі праблем вырашаюцца паралельна. Хутчэй за ўсё, бліжэйшыя тыдні і месяцы пачнуць прыносіць адказы на ненумараваную безліч пытанняў. Пакуль жа варта канстатаваць, што прэзідэнт з магчымай паслядоўнасцю пачаў ажыццяўляць перадвыбарчыя абяцанні, зразумела, з папраўкай на час і рэальнае становішча рэчаў. Заяўлена аб намеры прадставіць чарговай парламенцкай сесіі праграму эканамічнай стабілізацыі, распрацоўка якой завершыцца ў сярэдзіне верасня. Гэты фаліянт упаўне можа стаць "асноўным эканамічным законам", не толькі зборам правілаў паводзін для суб'ектаў гаспадарання пад час пераходу ад рынку сацыялістычнага да проста рынку, а і сапраўды малой канстытуцыяй для пабуранай беларускай эканомікі. Прэзідэнт на тое спадзяецца. Шэраг апошніх указаў (напрыклад, "Аб заключэнні кантрактаў з кіраўнікамі дзяржаўных прадпрыемстваў, аб'яднанняў, арганізацый і ўстаноў") таксама трэба разглядаць у ракурсе імкнення да захавання вобраза чалавека слова. Неблагі аргумент на карысць улады ў любой палеміцы.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

Дзяжурныя па выпуску перакладчык Андрэй СІДАРАЎ, рэдактар Якаў ЯСЭПКІН.

"Уорлднэт"

ВЫБУХ У БЕЛФАСЦЕ

У Белфасце ля рэзідэнцыі левага крыла Ірландскай рэспубліканскай арміі "Шын фейн" узарвалася бомба.

На шчасце ніхто не пацярпеў. Паліцыя мяркуе, што выбух — справа рук прадстаўнікоў тэрарыстычнага крыла ІРА "Валанцёры", якія такім чынам выказалі свае адносіны да аб'яўленага нядаўна Ірландскай рэспубліканскай арміяй спынення агню.

"ЗОРКАВЫ" ЛЕТАПІСЕЦ

У мемуарах, якія выходзяць на наступным тыдні ў ЗША, Марлон Брандо піша, што яго зоркавую сяброўку Мэрылін Манро забілі.

Сярод вялікіх людзей, з якімі Брандо сустракаўся, на яго думку самым жорсткім чалавекам быў Чарлі Чаплін. Што тычыць Рычарда Бэртана, ён, сцвярджае славуты акцёр, — звычайны п'яніца. Мемуары Брандо выйдуць у свет тыражом 500 тысяч экземпляраў.

"Суперчэннэл"

ЧОРНА-БЕЛАЯ ПРАЎДА ЖЫЦЦЯ

У адным з інтэрв'ю суперзорка амерыканскага баскетбола Мэджык Джонсан заявіў, што згаснуўшым зоркам амерыканскага спорту О.Дж.Сімпсану і Майку Тайсану варта вінаваціць толькі сябе ў тым, што адбылося з імі.

Тайсан і сам гаворыць: у тым, што з ім здарылася, поўнасцю вінаваты ён сам. Што тычыць "справы Сімпсана", то, сказаў Джонсан, трэба пачакаць да яе расследавання. Наконт "расавага адцення" выпадкаў Мэджык заявіў: такія непрыемнасці сустракаюцца як у жыцці белых, так і ў цемнаскурых спартсменаў.

ВЕНЕЦЫЯНСКІЯ ЛЮС-ТЭРКІ СЛАВЫ

На праходзячым зараз у Венецыі кінафестывалі спецыяльнымі прызамі за выдатныя заслугі перад кінематографам узнагароджаны амерыканскі акцёр Аль Пачына і англійскі кінарэжысёр Кен Лоўч.

Такім жа прызам узнагароджаны і 80-гадовы італьянскі сцэнарыст Сусо Кечы Д'Аміка. Фестываль працягнецца да 12 верасня.

ТРАГІЧНАЯ СТАТЫСТЫКА

Пагражальнымі тэмпамі расце ў Індыі колькасць самазабойстваў.

Калі ў 1992 годзе, паводле афіцыйных звестак, у краіне было зарэгістравана 80 тысяч выпадкаў самазабойстваў, то ў мінулым — на 7 тысяч больш. Пры гэтым эксперты адзначаюць, што ўлічваецца, як правіла, толькі кожны чацвёрты выпадак.

"Еўраньюс"

ПОЎДЗЕНЬ КІТАЯ – НЕ СІЦЫЛІЯ

Паліцыя правінцыі Гуандун нанесла ўдар па злачыннасці, якая бурна "развівалася" ў гэтым раёне поўдня Кітая.

У выніку серыі паліцэйскіх аперацый, праведзеных там у ліпені і жніўні, затрымана звыш 60 тысяч чалавек. Іх абвінавацілі ва ўтрыманні падпольных прытонаў, ігральных дамоў, гандлі наркотыкамі.

"АББА" НА ПАПЕРЫ

У лістападзе выйдзе ў свет новая кніга, прысвечаная творчасці шведскай групы "АББА".

"TV-5"

Аповед, напісаны Эндру Олдхэмам у сааўтарстве з прадзюсерам Тоні Калдэрам, называецца "Дзякуй за музыку". Самі ж музыканты, спаслаўшыся на занятасць, практычнай дапамогі ў стварэнні кнігі не аказалі.

НЯМА МІРУ ПАД АЛІВАМІ

Адзін з салдат загінуў у выніку нападзення на патруль ізраільскіх узброеных сіл у нядзелю.

Яшчэ два ваеннаслужачыя паранены. Ізраільская паліцыя затрымала некалькі падазраваемых. Адказнасць за нападзенне ўзяла на сябе адна з ваяўнічых арабскіх груповак.

(Працяг на 3-й стар.).

Бізнес-клас

Імпарт у Літву абмежаваны

Урад Літвы дапоўніў спіс тавараў, увоз якіх у краіну для фізічных асоб абмежаваны. Сюды ўключаны і цукар. Увозіць яго ў Літву дазволена ў колькасці не больш чым пяць кілаграмаў.

У лік тавараў, увоз якіх у Літву для фізічных асоб абмежаваны, уключаны таксама этылавы алкаголь, лікёра-гарэлачныя вырабы (адной асобе дазволена ўвозіць 1 літр), віно і шампанскае (па 2 літры), піва (5 літраў), тытунёвыя вырабы (200 штук цыгарэт), біжутэрыя (агульная маса каштоўных металаў і камянёў — 50 грамаў), легкавыя аўтамабілі (адзін).

Якая будучыня ў эканомікі?

10 верасня ў Мінску пройдзе дзелавая асамблея. Саюз прадпрымальнікаў Беларусі, які выступіў ініцыятарам правядзення гэтага мерапрыемства, мае намер арганізаваць аўтарытэтны форум, прысвечаны абмеркаванню адзінага, але актуальнага пытання: стратэгіі эканамічных рэформ Беларусі.

Размова пойдзе аб выпрацоўцы метадаў, якімі будзе рэгулявацца эканамічнае жыццё рэспублікі пасля прыняцця кароткатэрміновых мер па выхаду з крызісу. Што, уласна кажучы, неабходна зрабіць для працяглага перыяду стабілізацыі беларускай эканомікі? Для абмежавання гэтай праблемы запрошаны прадстаўнікі дзяржаўных і прадпрымальніцкіх структур, члены ўрада і Кабінета Міністраў. Удзел у абмеркаванні прымуць таксама юрысты, банкіры, прадстаўнікі палітычных партый і грамадскіх арганізацый, Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, эканамічных саюзаў і прадпрыемстваў.

Прадпрымальніцкія колы рэспублікі ўпэўнены, што настаў час правесці абмеркаванне эканамічнай будучыні беларускай дзяржавы на дзяржаўным узроўні.

Вера ГРАКОВІЧ.

Сябе паказаць і на іншых паглядзець

Сумеснае пасяджэнне Беларуска-турэцкага камітэта дзелавога супрацоўніцтва пачалося 1 верасня ў Мінску. Яго арганізатарамі ўжо другі раз сталі Гандлёва-прамысловая палата рэспублікі і пасольства Турэцкай Рэспублікі ў Беларусі.

Для ўдзелу ў пасяджэнні прыехалі спецыялісты больш чым дваццаці буйнейшых турэцкіх фірм, якія прадстаўляюць аўтамабілебудаванне, харчовую і тэкстыльную прамысловасць, вытворчасць будматэрыялаў і будаўніцтва, фармацэўтычную прамысловасць. Мяркуецца, што ў першы дзень работы беларускія і турэцкія прадпрымальнікі прымуць удзел у дыскусіях наконт некаторых аспектаў правядзення ў Беларусі прыватызацыі, абмяркуюць пытанні, звязаныя з паступленнем у рэспубліку замежных інвестыцый, стану банкаўскай сістэмы.

2 верасня група турэцкіх бізнесменаў наведала буйнейшыя прадпрыемствы Мінска і правяла перагаворы з прадстаўнікамі Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі, кіраўнікамі ВА "Гарызонт", Мінскага завода халадзільнікаў, МАЗа, БелаўтаМАЗа", завода медпрэпаратаў, камвольнага камбіната. У гэты дзень прайшлі таксама сустрэчы турэцкіх прадпрымальнікаў з прадстаўнікамі беларускіх фірм і прадпрыемстваў, якія займаюцца электронікай і турызмам.

Апошні дзень свайго знаходжання ў Мінску бізнесмены з Турцыі правялі ў культурных цэнтрах беларускай сталіцы. Яны наведалі мастацкія галерэі і Траецкае прадмесце, а таксама паглядзелі, якім попытам карыстаюцца турэцкія тавары на рэчавых рынках беларускай сталіцы.

Аляксандр ЛЮШКЕВІЧ.

"ПАС" — ПАЛІТЫКА-АНАЛІТЫЧНАЯ СЛУЖБА

Пры адсутнасці шматпартыйнасці ў краіне будзе правіць тыранія

□ **Яўген ЛУГІН, старшыня Беларускай сялянскай партыі**

Вынікі прэзідэнцкіх выбараў, якія адбыліся ў Беларусі, сведчаць перш за ўсё аб тым, што большасць народа паляпшэнне жыцця звязвае са зменай улады.

Некаторыя палітыкі заяўляюць, што выбары нічога не зменяць і ўсё застанецца па-ранейшаму. Хачу запярэчыць. Адбыўся вельмі важны зрух у свядомасці людзей. Раней, да выбарчай кампаніі, панавала поўная апатыя і песімізм. На вачах у людзей раскрадалася народнае дабро, тварылася беззаконнасць, і яны маўчалі. Больш таго, яны былі ўпэўнены, што так было і так будзе і ніхто гэтую ўладу змяніць не здольны. І вось выбары паказалі, што народ — вялікая сіла. Людзі прыйшлі на выбарчыя ўчасткі, выказалі недавер Кебічу, і ён разам з урадам пайшоў у адстаўку. Такога ў нас яшчэ не было. Зараз людзі ведаюць, што ад іх залежыць, каму кіраваць краінай. За гады савецкай улады нас прывучылі да думкі, што ўсё залежыць ад першай асобы ў дзяржаве. Так яно і было. Але зараз іншы час. І калі мы, выбраўшы прэзідэнта, будзем ад яго чакаць лепшага жыцця, то хутка настане глыбокае расчараванне. Паспрабую абгрунтаваць сваю думку. Па-першае, дзяржаўныя інстытуты: прэзідэнт, Вярхоўны Савет, урад і мясцовыя органы ўлады — толькі ствараюць умовы для нармальнага жыцця. Яны не зробяць нас шчаслівымі. Свой дабрабыт кожны будзе будаваць сам. Галоўнае, каб улады не заміналі людзям жыць і працаваць на сябе. А ўтрыманскую псіхалогію, што нехта прыйдзе і зробіць усё за нас і для нас, пара выкінуць на сметнік.

Па-другое, каго б мы ні выбралі на вышэйшую пасаду, ён у адзіночку нічога не зробіць. Яму патрэбна каманда выканаўцаў. Але, паводле Канстытуцыі, галоўныя асобы ўрада зацвярджаюцца Вярхоўным Саветам. Такім чынам, прэзідэнт не мае магчымасці падабраць каманду прафесіяналаў, якія здольны праводзіць эфектыўныя рыначныя рэформы. У любы час Вярхоўны Савет яму перакрые кісларод.

Сама логіка жыцця патрабуе змены гэтага Вярхоўнага Савета. Вазьміце на ўлік тое, што дзве трэці дэпутатаў Вярхоўнага Савета падпісаліся ў падтрымку спадара Кебіча. Фактычна народ выказаў недавер і цяперашняму складу Вярхоўнага Савета. Але ён дзейнічае.

Усе памятаюць, як дзейнічалі пад час выбарчай кампаніі мясцовыя органы ўлады. Дзяржаўныя чыноўнікі ў рабочы час на казённых машынах раз'язджалі па вёсках, збіралі подпісы і агітавалі за Кебіча. Такая дзейнасць забаронена законам. Але ў нас законы не ў пашане.

Зараз паўстае пытанне: чаму большасць старшынь Саветаў былі так перакананы, што прэзідэнтам будзе Кебіч? Не таму, што людзі, з якімі яны гаварылі, на словах падтрымлівалі кіраўніка ўрада, бо гэта хацела пачуць кіраўніцтва, а самі трымалі ў кішэні кукіш.

Вось прыклад. Адзін дырэктар саўгаса напярэдадні выбараў стаў прадаваць усім пенсіянерам па чатыры мяхі камбікорму. Тыя намёк зразумелі. І вось у дзень выбараў бабкі-пенсіянеркі натоўпам валяць на выбарчы ўчастак і ўголас прыгаворваюць:"Мы ж за Кебіча! Мы ж за Кебіча!"А калі падлічылі бюлетэні, то кукіш з кішэні сунуўся пад нос дырэктару.

Адсюль вынікае, што і мясцовыя органы ўлады трэба мяняць. І не толькі таму, што яны падтрымлівалі Кебіча. Яны маюць вялікія паўнамоцтвы. Напрыклад, зямлёю надзяляць грамадзян Беларусі ні прэзідэнт, ні Вярхоўны Савет не маюць права. Толькі раённыя ўлады. Апошнія з лета мінулага года наогул прыпынілі зямельную рэформу. Тысячы людзей абіваюць парогі кабінетаў раённых чыноўнікаў — і ўсё марна.

Вось мы і прыйшлі да высновы, што выбары прэзідэнта — першы крок да дэмакратызацыі грамадства. Трэба актыўна рыхтавацца да выбараў у Вярхоўны Савет і мясцовыя органы ўлады. Калі тут не адбудуцца радыкальныя змены, то ўсё застанецца па-ранейшаму.

Сярод людзей, далёкіх ад палітыкі, бытуе меркаванне, што прыйшлі дэмакраты і развалілі краіну, давялі эканоміку да крызісу. На самай справе дэмакратаў ва ўладзе не было і няма. Каб людзей не збілі з панталыку, трэба мець нейкі арыенцір, разабрацца, дзе мы знаходзімся і куды ідзём. Сёння ў нашай краіне яшчэ дзейнічае таталітарная сістэма. Мы робім першыя крокі да прававой дэмакратычнай дзяржавы. Пераход будзе вельмі павольны і цяжкі без развітой шматпартыйнай сістэмы. Пра гэта сведчыць вопыт многіх краін, нашых далёкіх і блізкіх суседзяў. Можна спаслацца і на аўтарытэты. Так, славуты расійскі філосаф Мікалай Бярдзяеў сцвярджаў, што пры адсутнасці шматпартыйнасці ў дзяржаве правіць тыранія.

Утварэнне развітой шматпартыйнай сістэмы ёсць першачарговая задача па выхаду з крызіснага стану. Мне могуць запярэчыць, што ёсць і больш важныя задачы: рост вытворчасці, стабілізацыя валюты, канверсія, зямельная рэформа, прыватызацыя. Так. Але ні адну з іх немагчыма ажыццявіць без змены ўлады. А ўладу памяняць можна толькі шляхам выбараў. Без моцных палітычных партый улада сама арганізуе выбары, сама сябе навучыць, сама сябе выбера і зноў будзе кіраваць народам. Трэба адзначыць, што выбары Вярхоўнага Савета і мясцовых органаў улады будуць значна адрозніваццa ад прэзідэнцкай кампаніі. Тут выбіралі аднаго чалавека. Там трэба спачатку падабраць добрасумленных і кампетэнтных людзей, вылучыць іх і зарэгістраваць, распрацаваць выбарчую праграму і давесці яе да шырокіх мас выбаршчыкаў, забяспечыць сумленныя і справядлівыя выбары. Такая вялікая справа пад сілу толькі палітычным партыям.

Лічу неабходным шырока абмеркаваць праблемы шматпартыйнай сістэмы ў сродках масавай інфармацыі. Я раблю першы крок і запрашаю да дыскусіі.

ПАСЛЯ ПАДЗЕІ

Свята прайшло — за справу

Рэальнае, хоць і цяжкае жыццё ідзе сваёй чаргой. Праблемы ў эканоміцы і сацыяльнай сферы не маглі не адбіцца на павелічэнні колькасці злачынных праяўленняў: забойстваў, крадзяжоў, разбою, хабарніцтва, карупцыі. У той час, калі большасць насельніцтва спасцігала дзівосы "дзікага" рынку, некаторыя вёрткія галовы працавалі толькі ў адным напрамку: сытна і весела жыць. А для гэтага, як вядома, усе шляхі прыдатныя, усе сродкі добрыя. Адным словам, рыначная мікраатмасфера садзейнічала прарастанню чалавечага пустазелля, якое выспявала ля экранаў тэлевізараў. А неўзабаве з'явіліся на ім і парасткі — згвалтаванні, разбоі, "разборкі" і г.д. На фоне гэтых мутных адстойнікаў зла ўзніклі і новыя віды злачынстваў. Аднак гэта адзін бок справы, а ёсць і другі, які не менш хвалюе работнікаў праваахоўных органаў — гэта адсутнасць дзейснага заканадаўства.

Аб гэтых і іншых праблемах ішла гутарка пад час сустрэчы з журналістамі рэспубліканскіх газет, прэс-службаў МУС і Упраўленняў унутраных спраў аблвыканкамаў, тэлебачання і радыё напярэдадні свята — Дня беларускага пісьменства і друку ў Міністэрстве ўнутраных спраў.

Характарызуючы становішча ў рэспубліцы, міністр унутраных спраў, генерал-маёр міліцыі Юрый Захаранка адзначыў, што вызначаная лінія — рашаць найбольш вузлавыя праблемы барацьбы са злачыннасцю — будзе няўхільна ажыццяўляцца, але важную ролю ў справе выхавання маладога пакалення павінны адыгрываць сродкі масавай інфармацыі. Балазе, тэм для творчасці больш чым дастаткова. Аднак галоўнае важна асвятляць панараму жыцця — шырока і аб'ектыўна.

Зрэшты, мяжа паміж дабром і злом амаль заўсёды супадала з мяжой між сумленнай працай і жаданнем жыць за кошт іншых. Вось на гэтай мяжы хопіць работы і рыцарам пяра, і работнікам правапарадку.

"Сярод пэўнай часткі насельніцтва бытуе думка, што міліцыя нібыта самаўхілілася ад барацьбы са злачыннасцю,— падкрэсліў Юрый Захаранка,— але гэта не так. Толькі за сем месяцаў бягучага года пры выкананні службовага абавязку па ахове правапарадку, абароне гонару і годнасці грамадзян загінула 37 міліцыянераў і каля ста чалавек атрымалі калецтвы.

Затым міністр унутраных спраў спыніўся на праблемах матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння органаў правапарадку, засяродзіў увагу на тых фактах эканамічнай злачыннасці, калі нявысветленыя да гэтага часу асобы па падробленых дакументах атрымлівалі ў банках мільярдныя крэдыты, нібыта для правядзення пэўных аперацый, а пасля знікалі ў невядомым напрамку. Прыцягнуць жа тых да адказнасці, хто іх выдаваў — няма магчымасці з-за адсутнасці належнай заканадаўчай базы (цэлы блок заканадаўчых актаў, законаў закансерваваны, неабходна сесія Вярхоўнага Савета). Словам, прабелы ў заканатворчасці ўдала скарыстоўваюць у асабістых мэтах дзялкі.

На сустрэчы, прысвечанай святу беларускага пісьменства і друку, якая праходзіла ў будынку Міністэрства ўнутраных спраў, выказалі свае думкі наконт цеснага ўзаемнага супрацоўніцтва друкаваных органаў і міліцыі галоўны рэдактар газеты "Звязда" Уладзімір Наркевіч, намеснік рэдактара газеты "Рэспубліка" Леанід Юнчык, інструктар прэс-службы Віцебскага УУС аблвыканкама Лілія Місуна.

На заканчэнне міністр унутраных спраў Юрый Захаранка ўручыў групе журналістаў-публіцыстаў, якія асвяцілі на старонках перыядычных выданняў будні міліцыі, граматы, грашовыя прэміі, памятныя падарункі. Сярод узнагароджаных Павел Стасевіч — аглядальнік "Народнай газеты", Анатоль Белавус — карэспандэнт газеты "Добры вечар", Уладзімір Наркевіч — галоўны рэдактар газеты "Звязда", Леанід Юнчык — намеснік рэдактара газеты "Рэспубліка", Сяргей Рачыла — супрацоўнік прэс-цэнтра УУС г.Мінска, Віктар Бабей — інспектар упраўлення ДАІ і іншыя. Сярод узнагароджаных — і супрацоўнік нашай газеты Валянцін Барысевіч. Віншуем!

(Ул.інф.).

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

"ЯК ПАКРЫЎДЗІЛІ ДАСТАЕЎСКАГА"

Здаецца, хутка ў лексіконе грамадства з'явіцца новая перафразіроўка славутага гамлетаўскага: "Быць ці не быць". Раней было: "Піць ці не піць?" "Біць ні не біць?" А цяпер яшчэ: "Чытаць ці не чытаць?" Калі чытаць, дык што менавіта? Здаецца, каму якая справа да гэтага. Прабачце, ёсць справа. І вялікая. Бо пакрыўджаныя, зняважаныя тут дзесяткі, сотні аматараў сапраўднай Кнігі. І яны разам са мною паспрачаліся б з тымі, каму чытанне здаецца глупствам.

У свой час выказвалася думка, што гэтыя самыя пісьменнікі ў большасці выпадкаў фантазіруюць у сваіх кнігах. Гаворыцца нават, што вельмі вабіць перспектыва "адарваць ганарар". Вядома, грошы лішнімі не бываюць. Але...

Вось яно, гэтае "але", аб якое спатыкаюцца ўсе аргументы "за" і "супраць" чытання. І як ні намагаюся я пісаць у напаўжартоўным тоне, у адпаведнасці з загалоўкам, але не магу. І не пісала б увогуле нічога, калі б не крыўда... Крыўда за тых, хто нясе нам, звычайным людзям, агеньчык свайго таленту, дабрыні, надзеі.

Тыя, хто мае на ўвазе "пісьменніцкія фантазіі", проста не разумеюць кнігі. І не іхняя ў гэтым віна. Іх гэтаму не вучылі. Сённяшняе пакаленне дваццацітрыццацігадовых амаль поўнасцю адасоблена ад літаратуры. Яе замянілі бясконцыя тэлесерыялы, творы "маскультуры" — дэтэктывы, якія чытаеш не думаючы, хутка і лёгка.

Я вучуся на пятым курсе філалагічнага факультэта БДУ. І ўвесь час здзіўляюся: як многа ў нас выкладчыкаў, літаральна ўлюбёных у літаратуру, дасканала ведаючых яе. Ад лекцыі да лекцыі ўсё глыбей спасцігаеш, як ішла ў свеце барацьба паміж дабром і злом, як развіваўся чалавек у кожную эпоху. І разумееш, што ніколі чалавецтва не было "залатым", спрадвеку яго скаланалі катаклізмы, спрадвеку пакутавалі людзі. Як і ў жыцці — кожны па-свойму.

Мне хочацца расказаць пра аднаго свайго універсітэцкага настаўніка — Аляксандра Юр'евіча Гарбачова. Я не саромеюся назваць поўнае імя гэтага цудоўнага маладога Настаўніка. Ён вельмі захоплены і вельмі строгі. Я не магу па стану здароўя наведваць лекцыі, ён жа прыйшоў да мяне дамоў. Дзве гадзіны мы гаварылі з ім на самыя розныя тэмы ў літаратуры. І я зразумела, што пішуць кнігі гэткія ж людзі, як мы з вамі. Толькі яны быццам глядзяць на свет аднекуль здалёк, збоку. Таму мы бачым і пазнаём у іхніх творах сябе і сваё жыццё. Яны ў большасці сваёй дрэнна прыстасаваныя, чужыя да гэтага жыцця, безабаронныя. Адзіная іх зброя — Слова. Яно — іх Воля, іх Сумленне.

Як зрабіць гэты свет лепшым? Мы не вырашылі гэтую задачу. Тыя, хто намагаўся вырашыць, — усе гінулі. Забівалі сябе, співаліся, гінулі ў астрогах. Сярод іх — шмат пісьменнікаў. Мы доўга гаварылі пра гэта з Гарбачовым. Ён дэкламаваў вершы. Слухаеш яго, не маючы сіл вымавіць слова. Ён не шкадуе грошай на кнігі, не шкадуе дарыць гэтыя кнігі — што каму трэба. У мяне не было неабходнай літаратуры. І ён прынёс мне са сваёй асабістай бібліятэкі стос кніг. Проста за "дзякуй". Назусім. І кожную з іх мы абмеркавалі. Адкрыццё ў літаратуры не менш важнае за адкрыццё ў навуцы.

Я глыбока і назаўсёды ўдзячная Аляксандру Юр'евічу за ўсё, чаму ён мяне навучыў. У мяне мала грошай, але многа цёплых уражанняў ад сустрэч з добрымі людзьмі, многа цікавых гісторый з жыцця славутых пісьменнікаў і паэтаў. Калі ведаеш, які чалавек напісаў той ці іншы твор, што яму давялося перажыць, пабачыць у жыцці, як многа сустрэч з рознымі людзьмі ў рэальным жыцці стаіць па-за радкамі амаль кожнай кнігі, то зусім па-іншаму ставішся да літаратуры...

Дык што ж гэта такое — майстэрства пісьменніка?..

Гэта здольнасць уціснуць багацце жыццёвых уражанняў ад сустрэч і падзей у якія-небудзь дзесяць, сорак, сто старонак. Гэта здольнасць працаваць над гэтымі старонкамі тыдні, месяцы, гады — не дзеля грошай, а дзеля таго, каб сказаць: вось гэтак было, вось гэтак бывае...

Я не супраць дэтэктываў, "пад настрой" люблю і гэта пачытаць і лічу, што дэтэктыў — жанр па-свойму даволі складаны. Тым больш я не супраць цікавай публіцыстыкі, карысных навуковых твораў. Я не супраць усяго таго, што цікава і карысна, чаму аўтар аддае свае розум і сэрца. Але я супраць чытання "ад няма чаго рабіць".

І дадам яшчэ вось што. Калі мы, інваліды, пішам пра сваё жыццё ў паэзіі альбо ў прозе, многія называюць гэта сурагатам, "чатырохсценным вымыслам". Што ж... Не ўсе з нас дасканала ведаюць жыццё, ад якога адасобіла хвароба. Але скуль даведаўся б гэты свет пра тое, як мы жывём, калі б не паэты, пісьменнікі сярод нас?

Ларыса ШУВАЛАВА.

Тут мова зносін — дружба

Арганізацыі, падобныя да той, якая ў Беларусі мае назву "Ліга добраахвотнай працы", ёсць амаль ва ўсіх краінах Заходняй Еўропы, у Амерыцы, Канадзе, Японіі і многіх іншых. Менавіта праз гэтыя арганізацыі трапілі ў маладзёжны лагер "Брыганціна", што пад Радашковічамі, студэнты з Францыі, Японіі і Германіі. Прыехалі яны сюды не адпачываць, а працаваць.

Выхавальнік, ці як яны самі сябе называюць "аніматар", зусім не простая работа. Бо да дзяцей — французскіх, японскіх ці беларускіх неабходна знайсці асаблівы падыход. А зрабіць гэта часам зусім не проста.

Дзецям цікаўнасці не пазычаць і, таму ад пытанняў няма адбою. Але гэта падабаецца важатым. І хоць не вельмі добра ведаюць мову, зразумець адзін аднаго дапамагаюць добрыя адносіны і цярплівасць. Японскія студэнткі вучаць дзяцей рабіць з каляровай паперы вядомыя японскія ліхтарыкі, птушак, жывёл. Гэта старажытнае майстэрства ў Японіі называецца "арыгамі".

У "Брыганціне" аднолькава радасна і дзецям, і дарослым.

Віктар ТАЛОЧКА, БЕЛІНФАРМ.

КУР'ЕР "ЧЗ"

ПАЧАТЫ ПРЫЁМ ГРАМАДЗЯН

З 1 верасня ў адміністрацыі прэзідэнта Рэспублікі Беларусь пачаты прыём грамадзян.

Ён будзе ажыццяўляцца па аўторках і чарвяргах з 10 да 13 гадзін па папярэдняму запісу ў кабінеце 152 Дома ўрада (тэлефон 29-64-21). У першы аўторак месяца грамадзян прыме кіраўнік адміністрацыі Леанід Сініцын, у другі — яго намеснік, начальнік Службы кантролю Васіль Даўгалёў, у трэці — старшыня Камітэта па барацьбе з карупцыяй у органах дзяржаўнай улады і кіравання Юрый Малумаў, у чацвёрты — кіраўнік спраў прэзідэнта Іван Ціцянкоў, у першы чацвер месяца — начальнік дзяржаўна-прававога ўпраўлення Аляксандр Марыскін, у другі — намеснік кіраўніка адміністрацыі Міхаіл Сазонаў, у трэці — прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка. Акрамя таго, два работнікі ўпраўлення справаводства адміністрацыі ажыццяўляюць штодзённы прыём грамадзян з 9 да 16 гадзін.

Па выніках работы першага прыёмнага дня выказана пажаданне: з мэтай аператыўнага вырашэння пытанняў той, хто прыходзіць на прыём, павінен мець пісьмовую заяву і адказы на папярэднія звароты ў органы дзяржаўнай улады і кіравання.

БЕЛІНФАРМ.

ПАГРАЖАЕ... ПРЫНЯЦЬ

Амаль на паўметра пасля кожнай паводкі "падразае" Прыпяць сваімі магутнымі хвалямі пясчаны бераг ля вёскі Макарычы паблізу Петрыкава. Наступ на сушу адбываецца даволі інтэнсіўна. Нездарма тутэйшыя старажылы памятаюць, што яшчэ паўвека сядзібы землякоў стаялі далёка на супрацьлеглым беразе, а частка з іх — на цяперашнім яе стрыжні.

Калі ў самы бліжэйшы час прыгажуню-Прыпяць не ўтаймаваць, то зусім магчыма, што праз дватры дзесяткі гадоў яна прымусіць асобных вяскоўцаў падумаць аб вымушаным перасяленні. Умацаваць бераг можна выпрабаваным яшчэ продкамі шляхам — гаткамі, ці інакш кажучы, закладзенымі каменнем лязовымі гнёздамі. Але на гэта ў мясцовым бюджэце няма сродкаў.

Алесь ЛАРЫЁНАЎ.

Сто артыкулаў

ТРЭЦІ ПАДЗЕЛ

□ **Алена ФІЛАТАВА, навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі АН Беларусі.**

Пасля першага падзелу Рэчы Паспалітай (у 1772 г.) Расійская імперыя вывела свае войскі з тэрыторыі краіны, пасля другога (у 1793 г.), яны засталіся. Толькі ў Варшаве іх было каля 7 тысяч, а на тэрыторыі Вялікага княства Літоўскага войскі размяшчаліся ў Вільні, Гродна і Коўне. Ужо да сярэдзіны 1793 г. у Рэчы Паспалітай пачалі ствараццa тайныя патрыятычныя таварыствы, якія выступалі супраць акупацыі дзяржавы. Яны ўстанавілі сувязі з эміграцыйным цэнтрам у Саксоніі, куды пасля спынення баявых дзеянняў 1792 г. выехалі аўтары канстытуцыі 3 мая Ігнацій Патоцкі, Гуга Калантай, а таксама Казімір Нестар Сапега, Юліян Нямцэвіч, Міхал Забэла і іншыя. Туды ж у снежні 1792 г. прыехаў і генерал-лейтэнант Анджэй Тадэвуш Банавентура Касцюшка. Эмісары тайнага Варшаўскага саюза паведамілі Касцюшку, што ён абраны кіраўніком паўстання, якое яны рыхтавалі па ўсёй краіне. Ён найлепш падыходзіў для гэтай ролі.

Нарадзіўся Т.Касцюшка 4 лютага 1746 г. у вёсцы Мерачкоўшчына сучаснага Івацэвіцкага раёна. Паходзіў з небагатай беларускай шляхты. Пасля заканчэння ў 1769 г. Варшаўскага кадэцкага корпуса працягваў у 1769—1774 гг. навучанне ў Парыжскай вайсковай акадэміі. Засвоіўшы прагрэсіўныя прынцыпы французскіх матэрыялістаў, Касцюшка ў 1775—1783 гг. пайшоў добраахвотна змагацца за незалежнасць ЗША. У 1792 г., змагаўшыся ў польскім войску супраць прыхільнікаў Тарговіцкай канфедэрацыі. Пасля другога падзелу Рэчы Паспалітай знаходзіўся ў эміграцыі.

Паўстанне пачалося 24 сакавіка 1794 г. у Кракаве. У гэты ж дзень абвясцілі Акт паўстання грамадзян Кракаўскага ваяводства. Касцюшка прынёс прысягу, як галоўны начальнік узброеных сіл і кіраўнік усяго паўстання: "Я, Тадэвуш Касцюшка, перад тварам Бога прысягаю ўсёй польскай нацыі, што даручаную мне ўладу не выкарыстаю ні ў чыіх асабістых інтарэсах, але буду карыстацца ёю выключна толькі дзеля забеспячэння недатыкальнасці граніц, аднаўлення незалежнасці нацыі і ўсталявання ўсеагульнай свабоды. Хай дапаможа мне Усявышні і нявінныя пакуты Сына яго".

У гэты ж дзень Касцюшка звярнуўся з маніфестамі "Да арміі", "Да духавенства", "Да жанчын", "Да грамадзян". У апошнім ён прасіў накіроўваць людзей са зброяй у войска паўстанцаў, не адмаўляць яму ў харчаванні, а таксама нагадваў, што "першы крок да знішчэння рабства — гэта мужнасць быць свабодным, першы крок да перамогі — пазнаць свае сілы... Хто не з намі, той супраць нас, хто не з тымі, што пакляліся праліць сваю кроў у імя Айчыны, той або задумаў дрэннае супраць яе, або абыякавы, але і гэта злачынства для грамадзяніна".

Камандуючы расійскімі войскамі ў Рэчы Паспалітай барон В.Ігельстром накіраваў супраць паўстанцаў войскі на чале з генераламі Дзянісавым і Тормасавым. 4 красавіка каля в.Рацлавічы адбыўся першы бой паўстанцаў з корпусам генерала Тормасава, у якім паўстанцы перамаглі.

Паўстанне пашыралася і ахапіла тэрыторыю Польшчы і Літвы, у якой ужо пачалі ствараццa канфедэрацыі шляхты: у Ашмянах, Вілкаміры, Панявежы. Рыхтаваліся таксама ў Браславе, Відзах і Друі. У Літве мясцовыя ўлады з дапамогай расійскіх войск пачалі арышты падазроных асоб.

У Гродна генерал-маёр П.Цыцыянаў 9 красавіка па загаду Ігельстрома арыштаваў 7 афіцэраў пешай гвардыі літоўскага войска. У ноч з 11 на 12 красавіка былі схоплены і арыштаваны ў Вільні ксёндз Францішак Богуш, адвакат Ігнат Грабоўскі і Міхаіл Радзішэўскі, якіх вывезлі ў Смаленск.

У ноч з 22 на 23 красавіка паўстанцы захапілі Вільню, арыштавалі разам са штабам расійскага генерала Арсеннева. Толькі невялікай частцы расійскага войска на чале з маёрам С.А.Тучковым удалося адысці ў бок Гродна. У Вільні была створана Найвышэйшая рада літоўскага народа, якая абвясціла сябе вышэйшым органам улады ў Вялікім княстве Літоўскім. У склад членаў Рады ўваходзілі навагрудскі ваявода Юзэф Несялоўскі, палкоўнік і віленскі камендант Якуб Ясінскі, літоўскія пісары Бенедыкт Марыконій і Станіслаў Мірскі, мінскі стараста Міхал Бржэстоўскі, віленскі стараста Іосіф Пац, літоўскі канюшы Міхал Грабоўскі, рэчыцкі падкаморый Станіслаў Валовіч, аршанскі маршалак Мікалай Храпавіцкі, рэктар Віленскай акадэміі Марцін Пачобут і іншыя.

Рада стварыла крымінальны суд з 15 чалавек, у які ўвайшлі Ю.Несялоўскі, К.Нагурскі, С.Корсак, Ф.Памернацкі, Д.Нарбут і іншыя. Суд прызначаўся для пакарання смерцю здраднікаў Айчыны. Таксама былі створаны дэпутацыя па матэрыяльнаму забеспячэнню паўстання (М.Грабоўскі, М.Храпавіцкі, С.Валовіч, А.Тызенгаўз, М.Карповіч, М.Тамашэўскі, Я.Мілер і іншыя); дэпутацыя па гарантаванню агульнай бяспекі (Б.Марыконій, М.Бржэстоўскі, В.Гарэцкі, С.Малеўскі, І.Міцкевіч і іншыя); дэпутацыя грамадзянскай скарбніцы (князь Мацей Радзівіл, І.Дамброўскі, Т.Ваўржэцкі, Д.Піхлоўскі, А.Ватынскі і іншыя). У склад дэпутацый уваходзілі людзі розных сасловяў, званняў, прафесій і заняткаў (ад віленскага каштэляна князя Мацея Радзівіла да прадстаўнікоў мяшчан горада Вільні), такія, як Ян Мілер, Ф.Фрыбес, Готліб Цэдлер. Таксама ўваходзілі людзі і духоўнага звання: ксяндзы Міхал Карповіч, Мікалай Тамашэўскі і іншыя.

Ва універсале ад 27 красавіка, згодна з кракаўскім і віленскім актамі паўстання, Рада звярнулася да ваяводстваў і паветаў, заклікаючы камісараў, якія былі абраны на падставе канстытуцыі 3 мая і ўдзельнічалі ў вольным сейміку 14 лютага 1792 г., сабрацца ў судовае месца свайго павета і аднавіць камісіі парадку.

25 красавіка крымінальны суд разгледзеў справу аднаго з дзеячаў Тарговіцкай канфедэрацыі вялікага літоўскага гетмана Шымана Касакоўскага і абвінаваціў яго ў здрадзе свайму народу. Суд прыгаварыў Касакоўскага да смяротнага пакарання.

Стварэнне Рады на Літве і прыняцце ёю шэрагу дакументаў, незалежна ад паўстання ў Польшчы, выклікала незадаволенасць у Тадэвуша Касцюшкі. У сваіх пісьмах да Ф.Сапегі, А.Тызенгаўза, у зваротах да Рады ён выступіў супраць сепаратызму Літвы, нагадваючы пра старадаўнія агульныя звычаі, назваў Раду часовай, лічыў, што падзел паўстання на дзве часткі аслабіць яго і што "начальнік нашага паўстання адзіны ў народзе". Рада пагадзілася з генералам. "Народ наш, Рада наша, усе дэпутацыі, камандзіры войскаў, усе знаходзяцца пад кіраўніцтвам вышэйшага начальніка Тадэвуша Касцюшкі".

Рада праіснавала да 10 чэрвеня. Потым на змену ёй прыйшла Цэнтральная дэпутацыя Вялікага княства Літоўскага, цалкам падпарадкаваная Касцюшку і Галоўнай нацыянальнай радзе ў Варшаве.

Паўстанцы мелі тры корпусы войск, аснову якога складала рэгулярнае войска княства на чале з Я.Ясінскім, А.Хлявінскім і Ф.Сапегам.

3 мая Якуб Ясінскі быў прызначаны часовым галоўнакамандуючым у Літве. На падтрымку паўстання і ўзмацненне войска шляхта давала рэкрутаў, ахвяравала грошы і каштоўнасці. У маі Я.Ясінскі аб'язджаў Ліду, Навагрудак, Дзятлава, Дварэц, каб набраць рэкрутаў у палкі. У Новай Мышы, Янішках, Паставах, Ашмянах, Браславе шляхта працягвала збіраццa ў канфедэрацыі. З універсалам да шляхты звярнуўся маршалак Браслаўскага павета Б.Мірскі.

Пагоршыліся адносіны сярод насельніцтва. Заклік паўстання "Хто не з намі, той супраць нас" дазволіў некаторай частцы шляхты, якая выступіла на баку паўстання, рабаваць маёнткі тых, хто не прымаў у ім удзелу. З другога боку і сяляне спрабавалі рабаваць маёнткі памешчыкаў, якія не падтрымалі паўстання. Ускладненню становішча спрыялі і баявыя дзеянні, якія пачаліся на тэрыторыі.

Расійская імперыя накіравала ў Літву значную колькасць войск. 20 красавіка Екацярына II прызначыла галоўнакамандуючым расійскай дзеючай арміі Рыжскага і Рэвельскага генерал-губернатара князя М.В.Рэпніна. Але справы затрымлівалі яго ў Рызе, і ўсё кіраўніцтва ваеннымі дзеяннямі засярodзілася ў руках прэзідэнта Ваеннай калегіі графа У.П.Салтыкова. Мінскі генерал-губернатар Ц.Туталмін, які знаходзіўся ў Нясвіжы, паведамляў Рэпніну, што ён атрымлівае данясенні аб невялікіх хваляваннях шляхты ў Мінскай губерні і аб намерах мяцежнікаў узяць губерню з двух бакоў.

26 красавіка адбылася бітва паміж расійскім войскам на чале з палкоўнікам Дзеевым і паўстанцамі на чале з Я.Ясінскім каля вёскі Паляны Ашмянскага павета. У склад войска паўстанцаў уваходзілі палкі Несялоўскага, Грабоўскага, Кіркора, Бараноўскага, віленскіх стральцоў, сканфедэраванай шляхты і сялян, узброеных косамі, пікамі, сякерамі, стрэльбамі. Бітва працягвалася 6 гадзін, пасля чаго паўстанцы адышлі ў бок Вільні. У пачатку мая адбылася сутычка пад мястэчкам Жалудок.

16 мая адбылася сутычка каля мястэчка Ліпнішкі паміж паўстанцамі на чале з генералам А.Хлявінскім і брыгадзірам расійскага войска баронам Л.Л.Бенігсенам. Разбіўшы паўстанцаў, Бенігсен узяў кірунак на Ашмяны і 21 мая ўзяў мястэчка. Супраць яго выступіў Я.Ясінскі, які з галоўнымі сіламі паўстанцаў знаходзіўся ў Іўі.

1 чэрвеня Я.Ясінскі падпісаў "Заклік да літоўскага народа" і "Інструкцыю пасланцам за расійскую мяжу", якія клікалі неадкладна ўзброівацца і паўстаць разам з надзейнымі паплечнікамі, бо "дажа, калі ты не вінаваты, твой дом і твая маёмасць не есць ужо твае. Цябе чакае голад, няволя, страшэнней яшчэ той, якую ты зведаў". "Інструкцыя" абавязвала сотнікаў і ротмістраў пад пагрозай смерці і страты маёмасці на працягу 10 дзён сабраць па паветах узброеныя атрады шляхты і

Ёсць пытанне!

Хто фарміруе нашу думку?

"На мінулым тыдні наша рэспубліка адзначыла першае нацыянальнае свята беларускага пісьменства і друку. Цікава, а колькі ўвогуле зараз перыядычных выданняў Беларусі і якога яны кірунку?

В.Грышанаў, г.Мінск".

Апошнія статыстычныя звесткі аб беларускай прэсе ствараюць даволі цікавую карціну. З 685 перыядычных выданняў 503 — газеты, астатнія — часопісы і бюлетэні. У Міністэрстве культуры і друку паведамілі, што каля паловы беларускай прэсы з'яўляецца недзяржаўнай. У гэтай палове 151 выданне належыць арганізацыям-заснавальнікам з самымі рознымі формамі ўласнасці. 52 органы друку заснавалі самі рэдакцыйныя калектывы. 82 чалавекі рызыкнулі зарэгістраваць прыватныя выданні і з'яўляюцца аўтарамі ідэі, уладальнікамі ці рэдактарамі сваіх газет. Астатнія выданні недзяржаўнай паловы належаць грамадскім арганізацыям і СП.

Што датычыць тэматыкі, то адзін з самых актуальных напрамкаў — эканамічны. 30 выданняў (дзяржаўных і недзяржаўных) адлюстроўваюць на сваіх старонках розныя накірункі эканамічнага развіцця рэспублікі і іншых краін.

Лепей разабрацца на месцы...

"Растлумачце, калі ласка, некаторыя "прыватызацыйныя" пытанні. Справа ў тым, што я з'яўляюся індывідуальным забудоўшчыкам і нідзе не магу даведацца, як можна выкарыстоўваць пры гэтым чэкі "Жыллё" і "Маёмасць".

А.Ефімаў,г.Мазыр."

Законы "Аб раздзяржаўленні і прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці", "Аб імянных прыватызацыйных чэках", прынятыя Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь, і іншыя нарматыўныя акты (іх каля 30) дапамагаюць растлумачыць спрэчныя моманты.

На пытанне, ці можна ўкласці чэкі "Жыллё" ў прыватызацыю зямлі, артыкул 16 Закона "Аб прыватызацыі жылога фонду" дае станоўчы адказ. Але Закон "Аб імянных прыватызацыйных чэках Рэспублікі Беларусь" (прыняты 7.06.93) і Закон "Аб праве ўласнасці на зямлю" (прыняты 16.06.93г.) пра такую магчымасць не гавораць. Значыць, патрэбна кіравацца вышэйназваным законам.

Дазволены абмен чэкаў "Жыллё" на чэкі "Маёмасць" (арт.13 Закона "Аб раздзяржаўленні і прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці ў Рэспубліцы Беларусь", прыняты 19.01.93г.).

Пошліна на перавод чэкаў "Жыллё" ў чэкі "Маёмасць" існуе. Яна складае 2 працэнты ад мінімальнага заробку. Дараванне чэкаў "Жыллё" адбываецца ў звычайным парадку, як і любая асабістая маёмасць, напрыклад, аўтамабіль. Чэкі "Маёмасць" не могуць пагасіць пазыку, якая ўзята ў банку на будаўніцтва індывідуальнага дома.

Чэкі "Жыллё" могуць працаваць на фінансаванне індывідуальнага будаўніцтва. Але механізм іх руху настолькі складаны, што лепш за ўсё разабрацца з імі на месцы, у адпаведнай камісіі гарвыканкама, работнікі якой абавязаны даць неабходную грамадзянам інфармацыю.

Сертыфікат якасці ў вас ёсць?

"Мне на дзень нараджэння калегі па працы падарылі прыгожы свяцільнік з дрэва і саломкі. Аднойчы ён загарэўся — добра, што хоць кватэра не згарэла. На жаль, не ведаю, з каго спытаць (зрабіў свяцільнік нейкі народны ўмелец, і прадаваўся ён у камерцыйным магазіне). Дык што, зусім зараз ніхто за якасць не адказвае?

К.ЛУШЫЦКАЯ, Асіповічы".

Не, гэта не зусім так. Па закону па-ранейшаму за якасць адказваюць і вытворца, і прадавец, хаця ў жыцці часта адбываецца наадварот. Што ж датычыць электратэхнічных вырабаў, то тут сітуацыя змянілася да лепшага. Раней паказчыкі якасці ў нас былі свае, якія не суадносіліся з сусветнымі. Нядаўна ж былі прыняты правілы сертыфікацыі электрапрыбораў, блізкія да сусветных. Зараз любы электратэхнічны выраб, выпушчаны ў Беларусі ці іншым месцы, павінен паступаць у гандаль з сертыфікатам якасці. А каб яго атрымаць, выраб павінен прайсці шэраг выпрабаванняў на электра-, пажара-, экалагічную бяспеку і г.д.

Калі на выраб няма сертыфікату — прадпрыемства не мае права пускаць яго ў продаж, гэта правіла распаўсюджваецца і на дзяржаўныя, і на прыватныя прадпрыемствы, і на невялікія майстэрні.

Рубрыку вядзе Святлана КУЛІКОВА

тэл. 68-29-26

ПАМІЖ ЖЫЦЦЁМ І СМЕРЦЮ

Паводле слоў амерыканскага акцёра Кірка Дугласа, легенда кінематографа Берт Ланкастар знаходзіцца паміж жыццём і смерцю.

У 1990 годзе ён перанёс інсульт, пасля якога 80-гадовы акцёр страціў амаль трэць сваёй вагі.

ЗАБОЙСТВА Ў "БЭРОЎЛЭНДЗЕ"

Амерыканскі выканаўца рэпа Айс К'юб выказаў спагаду ў сувязі з інцыдэнтам на яго канцэрце ў клубе "Бэроўлэндз", у час якога быў забіты адзін з паклоннікаў рэп–гурта.

Сам музыкант усвядоміў, наколькі сур'ёзнай была бойка, толькі праз некалькі гадзін пасля выступлення. Ад свайго імя ён перадаў спачуванні сям'і загінуўшага. Шатландская паліцыя адразу ж пачала пошук забойцы.

ОПЕРНЫЯ ШЭДЭЎРЫ АД ПАВАРОЦІ

Сусветна вядомы італьянскі тэнар Лучана Паварoці сумесна з лонданскай фірмай гуказапісу збіраецца стварыць цэлую серыю кампакт–дыскаў з запісамі сусветных шэдэўраў опернай музыкі.

На пытанне журналістаў, ці не збіраецца ён закончыць сваю кар'еру, спявак адказаў, што пакуль ён у форме. Хоць свой жорсткі рэжым — 100 выступленняў у год — Паварoці вырашыў аблегчыць:выступіць толькі 60 разоў.

СТАЛОНЕ ПАКУЛЬ БЕЗ МАСКІ

На некаторы час спынены здымкі фільма "Суддзя Дрэд", у якім выконвае ролю Сільвестр Сталоне.

Сярод розных прычын неабходна адзначыць і наступную. Акцёру не падабаецца, што на працягу амаль усяго фільма трэба насіць маску ,і таму яго могуць не пазнаць паклоннікі.

МАЙКЛ ПАКРЫЎДЗІЎ ПОЛА

Майкл Джэксан папсаваў нервы Полу Макартні.

Маючы права на выкананне многіх песень экс-бітла, ён дазволіў скарыстаць адну з яго мелодый у камерцыйный тэлевізійнай рэкламе. Такой дамовы, відаць, не было.

СА СКРЫЖАЛЯЎ 1994 ГОДА

200 гадоў назад (23 чэрвеня 1794 г.) у Расійскай імперыі была вызначана мяжа яўрэйскай аседласці.

На беларускіх землях яўрэі (габрэі, жыды) спакон веку жылі ў добрасуседстве з карэнным насельніцтвам, многія з іх унеслі вялікі ўклад у развіццё эканамічнага, культурнага жыцця беларускай нацыі. У той жа час, калі аглянуцца хаця б на 30-я гады, яўрэі на Беларусі мелі магчымасць ладзіць сваё культурна-нацыянальнае жыццё. У 1927 годзе, да прыкладу, з 11 рэспубліканскіх газет 2 выходзілі на яўрэйскай мове. У 1929 годзе доля яўрэяў у адміністрацыйных установах складала 24,8 працэнта, у гаспадарчых — 49,3, у судовых — 42,1, у зямельных — 10,1... Выходзілі кнігі, працавалі тэатры, школы, дзейнічалі сінагогі.

***

80 гадоў ад пачатку першай сусветнай вайны (1914—18). Ланцуговая рэакцыя абвяшчэння войнаў паміж дзяржавамі аўстра-германскага блока і Антантай пачалася 15(28) чэрвеня 1914 года забойствам у Сараеве эрц-герцага Франца Фердынанда. У выніку 33 краіны ўсіх кантынентаў (85 працэнтаў насельніцтва ўсяго свету) павяло ўзаемнае знішчэнне.

У 1915 годзе Беларусь стала прыфрантавой зонай, што прывяло да поўнага вынішчэння ўсяго жывога на прылеглых землях. Тысячы бежанцаў назаўсёды пакінулі Бацькаўшчыну.

Увогуле ў баях першай сусветнай вайны лік ахвяр забітымі, памёршымі ад ран і ад атруты газамі, склаў 7 мільёнаў 369 тысяч чалавек. Агульны ж лік чалавечых страт дасягнуў 10 мільёнаў.

Другая сусветная вайна (1939—1945) пачалася як узброеная барацьба Германіі і Італіі з Вялікабрытаніяй і Францыяй. Пазней, з нападам Германіі на Польшчу 1 верасня 1939 года, яна набыла сусветны характар і ператварылася ў вызваленчую вайну супраць фашызму.

Калі ў першую сусветную вайну і ў распачатую пасля яе грамадзянскую вайну загінула паўтара мільёна беларусаў, то другая сусветная паглынула каля трох мільёнаў нашых суайчыннікаў: загінуў фактычна кожны трэці...

Змагацца супраць фашызму беларусы з заходніх "крэсаў" пачалі задоўга да Вялікай Айчыннай — у польскай арміі. Звыш аднаго мільёна беларусаў ваявала ў радах Савецкай Арміі. Многія з іх злажылі галовы на палях Еўропы. Хто падлічыць, колькі было іх у агульнай статыстыцы — такіх вось ахвяраў: за вызваленне Польшчы лягло ў зямлю 600 тысяч салдат і афіцэраў Савецкай Арміі, Чэхаславакіі — 140 тысяч, Венгрыі — 140 тысяч, Румыніі — каля 69 тысяч, Югаславіі — 8 тысяч, Нарвегіі — больш як 2 тысячы, Фінляндыі — каля 2 тысяч, Кітая — 8 тысяч, Карэі — 1,5 тысячы, звыш 100 тысяч воінаў загінула на зямлі Германіі. Агульныя ж страты савецкіх узброеных сіл складаюць 8,7 мільёна чалавек, а ўсе людскія страты (разам з цывільнымі) — каля 28 мільёнаў чалавек.

З 60 мільёнаў ахвяр другой сусветнай 11 мільёнаў страцілі немцы, 6 мільёнаў — палякі, 400 тысяч — амерыканцы, 375 тысяч — англічане.

***

17 верасня 1939 года савецкія войскі перайшлі польскую граніцу і да 25 верасня занялі ўсю тэрыторыю Заходняй Беларусі з гарадамі Вільня і Беласток. 12 лістапада 1939 года нечарговая сесія Вярхоўнага Савета БССР прыняла пастанову аб уключэнні Заходняй Беларусі ў склад БССР.

Так 55 гадоў таму назад амаль усе этнічныя заходнія землі Беларусі былі ўз'яднаны ў адной дзяржаве. Але гістарычныя варункі аказаліся такімі, што праз некалькі месяцаў маскоўскім урадам быў перададзены Літве Віленскі край, а пасля другой сусветнай вайны да Польшчы адышоў і Беласток. І ўсё ж узбуйненне тэрыторыі Беларусі ў 1939 годзе стала для беларускай нацыі вялікай гістарычнай падзеяй.

***

З ліпеня 1944 года вораг быў выгнаны са сталіцы рэспублікі — Мінска — і гэтая дата стала адзначацца як Дзень вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Мо занадта феерверкавымі і тлумнымі праходзілі раней святы нашае перамогі, калі ўшанаванне былых франтавікоў і народных змагароў гэтым жа днём і заканчвалася...

Але 1944 год стаў для Беларусі не толькі годам радасці, а і годам падсумавання горкіх страт, бо на алтар Перамогі беларускі народ усклаў невымерныя ахвяры. І калі дакладна падлічана колькасць герояў і кавалераў ордэнаў, аж залішняя колькасць партызанскіх аперацый, то людскія страты Беларусі і праз 50 гадоў удакладняюцца.

Падрыхтаваў Сяргей ПАНІЗЬНІК.

НЕРУШ

Гэта адзінае месца ў Гомельскай вобласці (Лоеўскі раён), дзе на беразе Сожа захавалася сапраўдная калонія чапляў. Іх тут можна сустрэць і на сырым рачным беразе, калі яны стаяць на адной назе, але часцей — на высокіх дрэвах. Незразумела, з якой нагоды так палюбіліся птушкам менавіта гэтыя сухадрэвіны. Можа, вабіць іх кругагляд, што адкрываецца з гэтай вышыні.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

МАЛЕНЬКІ ФЕСТЫВАЛЬ ВЯЛІКІХ "ПЕСНЯРОЎ"

Свой 25–ы дзень нараджэння 1 верасня папулярны ансамбль "Песняры" сустрэў далёка ад Радзімы, у Амерыцы. Дакладней, у Арызоне, куды паехаў для ўдзелу ў вялікай міратворчай акцыі дзеячаў культуры з усіх кантынентаў.

Але ўжо 2 верасня калектыў вярнуўся ў Мінск, каб прадоўжыць маленькі юбілейны фестываль. Пачаўшы юбілейны марафон вялікім канцэртам на "Славянскім базары" ў Віцебску, прадоўжыўшы яго далёка за акіянам, "Песняры" збіраюцца пазнаёміць са сваёй новай праграмай і расіян. Два дні ансамбль будзе выступаць у канцэртнай зале "Расія" ў Маскве, а потым зноў сустрэнецца з родным беларускім гледачом. Мінскі Палац спорту чакае паклоннікаў ансамбля розных пакаленняў 11 верасня. Прычым, трапіць на гэту сустрэчу (і зусім бясплатна) змогуць усе жадаючыя. Разам з калектывам–юбілярам, які і праз чвэрць стагоддзя такі ж малады і таленавіты, выступяць у гэты вечар ансамбль "Харошкі", камерны хор Ігара Мацюхова і ансамбль "Камерата".

БЕЛІНФАРМ.

РОДНАЕ СЛОВА

Гаворым па–беларуску

Зьміцер Санько "Малы руска–беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем"

От смерти не посторонишься — Смерці не заперці, калі трэба памерці; Ад смерці не выкруцішся, не вымалішся; Ад смерці не адкупішся і не адпросішся; Смерць не ручаіна — не пераскочыш; Ад смерці ніхто не збароніць; Смерці ў бутэльку не заткнеш.

От трудов праведных не наживешь палат каменных — Мазалёваю працай не збудуеш палацаў; Не ўзяўшы на душу, не хадзіць у кунтушу; І так бывае: хто працуе, той не мае; Працуем, гаруем і нічога не маем.

От тюрьмы да от сумы не отрекайся — Ад астрогу няма перасцярогу; Хваробы бойся, астрогу сцеражыся, а торбы не цурайся; Ад бяды кіем не абаронішся; Багата жыві, жабраваць не заракайся.

Палка о двух концах — У кіі два канцы і абодва б'юць; Грошык такі: у ім два бакі; Мае манета і той бок, і гэты; Такая справа — і ўлева, і ўправа.

Пар костей не ломит — Ад цяплосці не баляць (не гнуцца) косці.

Паршивая овца все стадо портит — Праз аднаго Іванка ўсім заганка; Праз аднаго барана ўвесь статак паганы; Дурны баран усю чараду збянтэжыць.

Первый блин комом — Першае цялятка — шчанятка; Першыя каты за платы; Першы плод за плот; Першую работу за плот выкідаюць; Першы блін сабаку.

Пир на весь мир — Банкет на ўвесь свет; Пацеха як на святога Вайцеха.

Плетью обуха не перешибёшь — Пугаю кавадла не рассячэш; Стралою камень не праб'еш.

Повинную голову меч не сечет — Павіннай галавы не сцінаюць; Павіннай галавы і меч не йймець; Пакорнага і меч не сячэ; Як прызнаўся, то й расквітаўся.

Под лежачий камень и вода не течёт — Ляжачыя і грошы ржавеюць; Пад ляжачы камень вада не бяжыць (не падплыве).

По одежке встречают, по уму провожают — Пазнаюць нашу дачку і ў андарачку; Не пазнаюць, то папытаюць; Не адзежа здобіць (харашыць) чалавека, а чалавек адзежу; Лыкам чалавека не мераюць; Не ўсё тое кепска, што на пагляд; Не глядзі, што на галаве, а пагляддзі, што ў галаве.

Попался, который кусался — Трапіў, жучку, у панскую ручку; Трапіў, дзедку, у клетку.

Попытка не пытка, а спрос не беда — Спроба не хвароба; Купіў не купіў, а патаргаваць можна; Дагнаў — не дагнаў, а прабегчы можна.

По Сеньке и шапка, по Ерёмке — колпак — Па Саўку (Хомку, Юрку) шапка; Па каню і хамут; Які конь, такая й пуга; Які гаспадар, такі і тавар.

з гісторыі Беларусі

РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ

мяшчан, кожны не болей чым 300 чалавек. Ад мабілізацыі вызваляліся толькі суддзі, цывільныя камісары, фізічна няздольныя людзі. Аднак за сябе яны павінны былі выставіцьконніка, узброенага і абмундзіраванага імі на 100 злотых. За нез'яўленне ў апалчэнне маёмасць пагражалі канфіскаваць і раздаць усім, хто жадае абараняць Айчыну. Святары, незалежна ад канфесій, мусілі звонам склікаць прыхаджан і зачытваць ім Віленскі акт паўстання. Пры супраціўленні дом святара аддавалі жаўнерам у здабычу. "Інструкцыя" заклікала заахвочваць шляхту і сялян да паўстання.

У пачатку чэрвеня член Рады Міхал Клеафас Агінскі пазнаёміў Я.Ясінскага з планам захопу Беларусі (Віцебшчына, Магілёўшчына), на тэрыторыі якой знаходзіліся канфіскаваныя маёнткі яго родзіча, былога літоўскага вялікага гетмана Міхала Казіміра Агінскага. З дазволу Ясінскага М.Агінскі пачаў рэйд у накірунку Мінска з 300 стральцамі і 200 коннікамі пад камандай Корсака. Ля Івянца яму ўдалося захапіць расійскі абоз егерскага батальёна Эстляндскага корпуса. Адтуль 15 чэрвеня Агінскі звярнуўся з універсалам "Да грамадзян Мінскага ваяводства": "Або вернем Айчыне вольнасць, або дадзім сябе загубіць у яе руінах". Ад Івянца Агінскі пайшоў да Вішнева, каля якога сутыкнуўся з корпусам генерала Кнорынга і палком генерала Зубава.

Паўстанцы не змаглі процістаяць рэгулярнай расійскай арміі. М.Агінскі пісаў, што страты яго ў гэтай бітве былі вялікімі: сем тысяч дукатаў золатам, шмат каштоўных рэчаў і асабістыя паперы, забіта шмат яго людзей. З надыходам ночы яму ўдалося злучыцца з авангардам літоўскай арміі ў Крэве.

Генерал Я.Ясінскі на чале сваёй дывізіі ўдзельнічаў у бітве пад Соламі, што каля Смаргоні, выступіўшы супраць пяцітысячнага расійскага корпуса з 16 гарматамі, якім камандаваў Л.Л.Бенігсен. Бітва пачалася ранкам 26 чэрвеня і працягвалася каля пяці гадзін. Паўстанцы пад канец бою трапілі пад гарматны агонь і пачалі адступаць. У гэтай бітве загінула каля трохсот чалавек, большасць з іх з'яўляліся неспрактыкаванымі сялянамі-касінерамі.

Няўдачы патрабавалі ад камандавання паўстаннем пэўных перамен. Касцюшка адхіліў Я.Ясінскага ад кіраўніцтва паўстаннем на Літве. Месца галоўнакамандуючага ў Літве ён спачатку прапанаваў Юзэфу Панятоўскаму, але той адмовіўся і замест сябе параіў генерал-лейтэнанта Міхала Віельгорскага (Касцюшка, Панятоўскі і Віельгорскі ў час баёў 1792 г. былі першымі ўзнагароджаны вядомай польскай узнагародай — залатым ордэнам "Віртуці мілітары").

Расійскі генерал Кнорынг са сваім 7-тысячным корпусам 19—20 ліпеня атакаваў Вільню, але горад не здолеў узяць і адступіў. У ліпені ў Нясвіж прыбыў князь Рэпнін, які пачаў наступальныя дзеянні. У канцы ліпеня да войск генерала Кнорынга далучыўся атрад князя Цыцыянава. Генерал Віельгорскі быў разбіты, Вільня ўзята.

У гэты ж час М.Агінскі на чале коннага атрада з шляхты Завілейскага, Браслаўскага і Вілкамірскага паветаў рушыў з Вільні праз Браслаўшчыну на Дынабург (Дзвінск, потым Даўгаўпілс). Да паўстанцаў далучыўся атрад мясцовай шляхты і сялян на чале з К.Беліковічам. Горад узяць не ўдалося, хаця частку яго спалілі. Атрымаўшы звесткі аб тым, што Вільню ўзялі расійскія войскі, Агінскі здаў камандаванне Марыконі і пакінуў Браслаўшчыну.

Але і пасля гэтага палкоўнік Стэфан Грабоўскі спрабаваў прабіцца да Мінска. . 12 жніўня яны сутыкнуліся каля Івянца з казачым раз'ездам. Супраць іх з Мінска паслалі адзіны ў горадзе эскадрон драгунаў. І калі б не падышоў Данскі полк, то паўстанцы ўзялі б Мінск. Не чакаўшы сустрэць тут войскі, паўстанцы адышлі да Кайданава, ноччу праз Дудзічы пайшлі на Пухавічы і Свіслач, трымаючы кірунак на Бабруйск. Князь Рэпнін адзначаў, што "тутэйшыя жыхары, калі не бунтуюць, то выключна ад жаху, а як хутка войскаў нашых не бачаць, то неадкладна і гатовыя ўжо прыступіць да бунту".

19 жніўня, узяўшы Бабруйск і разбіўшы там інвалідную каманду, паўстанцы павярнулі на Глуск і Любань, мяркуючы ісці на Слуцк. 26 жніўня расійскія войскі на чале з князем Цыцыянавым разбілі іх каля мястэчка Любань.

18 жніўня з Нямірава (Украіна) па загаду фельдмаршала Румянцава з корпусам у чатыры з паловай тысячы чалавек рушыў у накірунку Брэста А.В.Сувораў. Па дарозе корпус папаўняўся і на падыходзе да Кобрына налічваў каля 11 тысяч чалавек з 39 гарматамі. 15 верасня камандуючы атрадам паўстанцаў К.Серакоўскі з 10 тысячамі войска і 28 гарматамі выступіў супраць А.В.Суворава. Бітва пачалася раніцай 17 верасня і працягвалася да трох гадзін дня. Атрады Суворава зайшлі ў тыл паўстанцаў. К.Серакоўскі быў вымушаны адысці ад Крупчыц. Але 19 верасня яго атрад зноў атакаваў Сувораў каля Брэста. З корпуса Серакоўскага каля трох тысяч трапіла ў палон або было забіта і паранена.

Наперадзе перад расійскімі войскамі заставалася толькі Варшава. 10 кастрычніка каля Мацяёвічаў у бітве паміж польскім корпусам Касцюшкі і расійскім корпусам Ферзена паўстанцы былі разбіты. Цяжкапаранены Касцюшка трапіў у палон, з ім генералы К.Серакоўскі, І.Камінскі, К.Князевіч. Т.Касцюшку і палонных генералаў перавезлі ў Пецярбург, у Петрапаўлаўскую крэпасць. З-за цяжкага стану здароўя Касцюшка жыў у пакоях каменданта крэпасці, а потым Екацярына II загадала перавесці яго ў Мармуровы палац, што знаходзіўся недалёка ад Зімняга палаца. Неўзабаве на расійскі трон узышоў Павел І, якому 28 лістапада 1796 г. Касцюшка даў прысягу на вернасць, пасля чаго атрымаў свабоду. Пасля вызвалення выехаў у ЗША. У час вайны Расіі з Напалеонам Т.Касцюшка адмовіўся падтрымліваць французскага імператара, які абяцаў многія даброты. Крытычна ставіўся і да Аляксандра І, хоць і прапанаваў цару аб'яднаць Польшчу з Расіяй. Памёр Т.Касцюшка 15 кастрычніка 1817 г. у Швейцарыі. Астанкі яго былі перавезены ў Польшчу і пахаваны ў Кракаве.

Паўстанне 1794 г., якое нібыта працягвала Вялікую Французскую рэвалюцыю ва Усходняй Еўропе, вядома, выклікала незадаволенасць манархічных колаў Расійскай імперыі, Аўстрыі і Прусіі. Асабліва Аўстрыі, якую Расія і Прусія адхілілі ад удзелу ў другім падзеле Рэчы Паспалітай. Пасля захопу прускімі войскамі ў чэрвені Кракава Аўстрыя тут жа накіравала свае палкі ў Сандамір, Люблінскае ваяводства і Хелмскую зямлю. 29 жніўня 1795 г. у пісьме да аўстрыйскага імператара Франца II Кацярына II выказвала сваё меркаванне, што ў інтарэсах Аўстрыі хутчэй пакончыць з польскім пытаннем, паколькі войны з Францыяй набываюць усё больш сур'ёзнае значэнне. Таму Прусіі патрэбна ўступіць тэрыторыю паміж рэкамі Бугам і Віслай, што садзейнічала б паспяховым перагаворам з Берлінскім дваром. Прускаму каралю Фрыдрыху Вільгельму III яна даказвала неабходнасць уступкі Аўстрыі Кракаўскага ваяводства. З студзеня 1795 г. Аўстрыя і Расія падпісалі канвенцыю па ўзгадненню будучых межаў. 24 кастрычніка было падпісана пагадненне паміж Расіяй, Аўстрыяй і Прусіяй. Ратыфікацыі яго з боку Рэчы Паспалітай не патрабавалася, паколькі кароль яе Станіслаў Аўгуст Панятоўскі 25 лістапада адмовіўся ад трона. Але яшчэ некалькі месяцаў працягваліся спрэчкі па вызначэнню межаў. Расія атрымала рэшткі Вялікага княства Літоўскага, якія меркавала падзяліць на тры часткі з цэнтрамі ў Вільні, Коўна і Гродна. Прусія — тэрыторыю да захаду ад рэк Пiліцы, Віслы, Буга і Нёмана, з Варшавай, Аўстрыя — тэрыторыю паміж Бугам, Віслай і Пiліцай.

Памяць аб паўстанні 1794 г. жыве. Не забылася і імя яго кіраўніка. І сёння гучаць надзённа словы Т.Касцюшкі: "Нацыі, якая імкнецца да незалежнасці, трэба верыць у свае сілы. Калі яна пазбаўлена гэтага пачуцця, калі яна не прыкладае ўласных намаганняў для захавання свайго існавання,.., то можна смела сказаць, што яна не даб'ецца ні шчасця, ні гонару, ні славы"

Рубрыку вядзе доктар гістарычных навук Мікола КУЗНЯЦОЎ.

Беларускі сцяг над Гімалаямі

Дзяржаўны сцяг Рэспублікі Беларусь маюць намер узняць на трэцяй вяршыні свету — гары Канчанджанга — беларускія альпіністы-высотнікі, якія першымі ў гісторыі айчыннага спорту рыхтуюцца пакарыць гэты непальскі васьмітысячнік.

Восем чалавек, якія ўвайшлі ў склад экспедыцыі, 1 верасня накіраваліся з Мінска ў дарогу. Больш як два месяцы прадоўжыцца гэта цяжкае падарожжа, таму што толькі двойчы і амаль пяцьдзесят гадоў назад гэта вяршыня пакарылася альпіністам. Паўночны маршрут, якім пойдуць спартсмены, лічыцца самым складаным. Аднак, нягледзячы на тое, што ў гарах кожны лішні грам роўны кілаграму, адважная васьмёрка мае намер пранесці праз горныя масівы Гімалаяў і ўзняць на вяршыні Канчанджангі сімвал Беларусі — дзяржаўны сцяг, таму што ў гэтым — прэстыж краіны.

З залатымі медалямі з Тушына

З урачыстага падняцця дзяржаўнага сцяга і выканання Гімна Рэспублікі Беларусь пачыналася цырымонія закрыцця чэмпіянату свету па верталётнаму спорту, які завяршыўся 30 жніўня на савецкім Тушынскім аэрадроме ў Маскве. Такога высокага гонару ўдастоіўся беларускі экіпаж у складзе пілота верталёта Мі-2 Аляксандра Грышчанкі і лётчыка-штурмана Анатоля Дзятлава.

Нашым майстрам удалося ў цяжкай барацьбе з расійскімі, амерыканскімі і англійскімі экіпажамі вырваць перамогу ў адным з самых складаных практыкаванняў пад нумарам 1 — "візіт". Згодна з яго ўмовамі, пасля маршрутнага палёту над Падмаскоўем, трэба было перасячы фінішную лінію ў максімальна дакладны, да секунд, час. Беларускія верталётчыкі, паказаўшы ювелірнае майстэрства, фінішавалі з абсалютным вынікам — 00 секунд.

Як расказаў адразу пасля вяртання ў Мінск кіраўнік беларускай спартыўнай дэлегацыі — начальнік авіяцыі АСТТ Беларусі Марсель Бягееў, паспяховае выступленне беларускіх лётчыкаў ужо ў першым практыкаванні было нечаканым для сапернікаў і прымусіла іх усур'ёз лічыцца з нашымі асамі. А беларусы працягвалі паспяхова выступаць па ўсіх нумарах праграмы. У выніку толькі некалькіх ачкоў, лік якіх у верталётным мнагаборы вядзецца на сотні, не хапіла нашай ветранай дружыне, каб у агульнакамандным заліку заваяваць бронзавыя медалі. Але і чацвёртае месца ўслед за такімі грандамі сусветнага верталётнага спорту, як расіяне, амерыканцы і англічане — вялікі поспех. Тым больш, што беларуская жаночая каманда ў складзе лётчыц Ірыны Гарэлышавай і Тацяны Стэльмах дастойна падтрымала мужчын і стала бронзавым прызёрам чэмпіянату.

Марсель Бягееў асабліва адзначыў цёплы прыём, які аказалі расіяне беларусам, як, зрэшты, і ўсім удзельнікам гэтых самых прадстаўнічых сусветных спаборніцтваў. У прыватнасці, яны бязвыплатна прадаставілі беларускім дзяўчатам верталёт для выканання практыкаванняў і трэніровак.

Дарэчы, услед за беларускай камандай у Мінску, пасля прамежкавай пасадкі на Віцебскім аэрадроме, 1 верасня прызямліліся на сваіх верталётах удзельнікі чэмпіянату з Англіі, ЗША, Францыі, Германіі і Швейцарыі, якія пералятаюць з Масквы на радзіму. Пасля кароткага адпачынку і дазапраўкі на аэрадроме АСТТ у Баравой яны возьмуць курс на Брэст-Варшаву.

БЕЛІНФАРМ.

Абы ціха!

Ломяць... ломяць... Ля віцебскай палiклінікі быў разбураны бюст Леніна. Прайшоў нейкі час, але гэтым выпадкам так і не зацікавіліся ні міліцыя, ні гарадскія ўлады.

Справа нават не ў палітычных амбіцыях, а ў элементарным парадку. Што, калі заўтра пачнуць ламаць будынкі альбо рабіць дыверсіі на дарогах? Пра культуру і казаць не прыходзіцца. Вось бы дзе павучыцца нам у Еўропы.

Уладзімір МІХНО.

СПОРТ

У мінскім Палацы спорту закончыўся першы тур розыгрышу міжнароднай прафесійнай баскетбольнай лігі.

У апошнім матчы каманда РТІ (Мінск) сустрэлася з баскетбалістамі ЦСКА–ВВС з Самары. З лікам 83:75 перамаглі мінчане.

Фота Генадзя **СЯМЁНАВА, БЕЛІНФАРМ.**

ГАЛАКТЫКА

Адкуль прыляцеў цмок?

Назіраючы зоркі-знічкі (глядзіце "ЧЗ" за 4.08.94 г.) можна ўбачыць і палёт у атмасферы больш буйнога нябеснага цела. Такая з'ява называецца балідам. Раней казалі, што гэта змей (вуж, цмок), які пераносіць скарбы. Прычым, калі вогненны след жоўтага колеру — ён нясе золата, калі белага — серабро. Існавала нават такое павер'е: калі цмок ляціць па небе — нельга смяяцца, таму што ён спаліць дом разам з усімі пажыткамі.

Часам балід не паспявае згарэць у атмасферы і падае (сам ці яго асколкі) на зямлю. Да гэтага часу на Палессі можна сустрэць такое тлумачэнне гэтай з'яве: гэта нячыстая сіла, якая стала спаборнічаць з Богам, і той у абурэнні, пракляў яе, ператварыў у камень і скінуў на зямлю. Аднойчы сяляне паднялі такую "зорку", расцерлі яе ў парашок і карысталіся як самымі лепшымі лекамі. А ці ведаеце вы, што выраз "апостал Пётр" у перакладзе абазначае "пасланец неба — камень"? Вядомы храм Кааба ў Мексіцы, якому пакланяюцца ўсе мусульмане, пабудаваны ў гонар так званага "Чорнага каменя" — метэарыта.

Таму не трэба здзіўляцца наіўнасці нашых продкаў. Дастаткова ўспомніць, што лепшыя вучоныя французскай акадэміі, у тым ліку Лавуазье і Лаплас, яшчэ ў XVIII стагоддзі сцвярджалі, што "камяні з неба падаць не могуць, таму што іх там проста няма".

Легенда пра лятаючых цмокаў — гэта водгаласы тых рэальных падзей, сведкамі якіх былі жыхары Беларусі. На тэрыторыі нашай рэспублікі зарэгістравана падзенне пяці метэарытаў. Найбольш вядомы сярод іх — "Брагін" (сваю назву яны атрымліваюць ад буйных населеных пунктаў, паблізу якіх знойдзены). Сотні гадоў таму, уляцеўшы з вялікай хуткасцю ў атмасферу, ён узарваўся і рассыпаўся на фрагменты паміж вёскамі Крукі і Ляды, што на Гомельшчыне. Першы яго асколак быў знойдзены ў 1809 годзе. З таго часу колькасць знаходак дасягнула 13. Агульная вага экземпляраў — больш за 850 кілаграмаў.

Восенню 1893 года ў Стаўбцоўскім раёне з неба зваліўся метэарыт на... дах недабудаванага дома. Ён стукнуўся аб сцяну і ўпаў на падлогу. Яго вага склала 3 кілаграмы 155 грамаў. У "Метэарытны каталог свету" нябесны прышэлец быў занесены пад назвай "Забродзе". Цяпер гэта адзін з самых цікавых экспанатаў Вільнюскага універсітэта, а яго дакладная копія-муляж знаходзіцца ў музеі Інстытута геахіміі і геафізікі АН Беларусі.

У жніўні 1858 года жыхары вёскі Жмень (цяпер Столінскі раён Брэсцкай вобласці) назіралі палёт баліда, вынікам якога стала падзенне асколка масай 246 грамаў. Не выключана, што могуць існаваць і іншыя фрагменты.

5 чэрвеня 1965 года сведкам падзення метэарыта стаў жыхар вёскі Чорны Бор Быхаўскага раёна Павел Сямёнаў. Ён знайшоў два аплаўленыя кавалкі і паведаміў пра гэта вайскоўцам... На жаль, далейшы лёс знаходкі нам не вядомы. Толькі невялікі асколак вагой у 400 грамаў трапіў спачатку ў Магілёўскі краязнаўчы музей, потым у Маскву — у метэарытную калекцыю СССР. А шкада!

Самы цяжкі "камень з неба" (яго першапачатковая вага склала 300,4 кілаграма) знайшлі два хлопчыкі з вёскі Пухава Слуцкага раёна і здалі яго... у металалом. Аднак дырэктар мясцовай машынна-трактарнай станцыі паведаміў пра падазроную "жалязяку" вучоным. Так быў адкрыты адзін з самых вядомых беларускіх метэарытаў "Грэск". Затым яго распілавалі і невялікія кавалкі абмянялі на ўзоры іншых нябесных пасланцоў, знойдзеных у СССР і за мяжой. Так з'явілася ў Магілёве калекцыя.

Астраномы падзяляюць метэарыты на тры тыпы: жалезныя, жалеза-каменныя і каменныя. Як мяркуюць вучоныя, яны з'яўляюцца асколкамі больш буйных нябесных цел — астэроідаў.

"Нябесныя камяні" даюць магчымасць атрымаць новыя звесткі пра ўтварэнне планетнай сістэмы і ўяўляюць сабой вялікую каштоўнасць для навукі. Чалавек, які знайшоў метэарыт ці назіраў за яго падзеннем, павінен паведаміць пра гэта вучоным. За прадастаўлены ўзор выплачваецца грашовая ўзнагарода. А можа нехта з нашых чытачоў ужо мае такія даныя? Паведаміце нам пра гэта.

Уладзімір ЛАРЫЁНАЎ, астраном.

СЕНСАЦЫЯ Ў ДАЦКІМ КАРАЛЕЎСТВЕ

На працягу цэлага тыдня аркестр народных інструментаў Беларускага дзяржаўнага універсітэта пад кіраўніцтвам Алега Шапялевіча, які ўдастоены звання "Народны", прымаў удзел у II міжнародным фестывалі духавых аркестраў, які праходзіў у дацкім горадзе Роскільдэ. Гэта вельмі прадстаўнічы і прэстыжны фестываль. Дастаткова сказаць, што ў ім бралі ўдзел знакамітыя і вядомыя калектывы з Англіі, Нарвегіі, Чэхіі, Японіі, усяго было прадстаўлена 18 краін. У выкананні нашых артыстаў на фестывальных пляцоўках гучалі творы беларускіх кампазітараў, народныя мелодыі, старадаўнія рамансы. Нязменным поспехам у гледачоў карысталіся "Венецыянскія карнавалы" Паганіні. Спадабаўся дацкаму гледачу і саліст аркестра, 15-гадовы Міша Лявончык, які, нягледзячы на свой невялікі ўзрост, віртуозна грае на цымбалах. За час фестывалю аркестр даў шмат канцэртаў, выступаў перад студэнтамі каледжа, у доме састарэлых, зрабіў турнэ па невялікіх дацкіх гарадах. І як вынік — Народны аркестр БДУ аднадушна быў прызнаны лепшым. Менавіта яму журы прысудзіла першае месца і галоўны прыз фестывалю — трубу сусветна вядомай фірмы "Ямаха". Пасля гэтага поспеху гастрольная геаграфія калектыву значна пашырыцца. Ён ужо атрымаў запрашэнні наведаць з канцэртамі Швейцарыю, Бельгію, Італію.

Ірына БАРОДЗІЧ.

ФОНД ДАПАМАГАЕ РЭСТАЎРАТАРАМ

Тайны шматвяковых традыцый італьянскіх скульптараў і жывапісцаў, якія ўмелі не толькі ствараць унікальныя творы, але і працяглы час іх захоўваць у першапачатковым выглядзе, сталі даступныя беларускім рэстаўратарам.

Тры месяцы Сяргей Дзенісенка і Мікалай Залатуха пераймалі вопыт у лепшых майстроў старой Венецыі, вывучалі тэхніку рэстаўрацыйных работ, вучыліся распрацоўцы новых, невядомых у рэспубліцы, але ўжо шырока прымяняемых у Еўропе матэрыялаў. А з'явілася ў іх такая магчымасць дзякуючы фонду Сораса-Беларусь, які прафінансаваў вучобу маладых беларускіх рэстаўратараў у Італіі.

Зрэшты, гэта не першая падтрымка фондам нашай культуры і, у прыватнасці, людзей, якія імкнуцца захаваць крыхі гістарычнай культурнай спадчыны, якая растае на вачах. Нядаўна, напрыклад, у рэстаўратараў паявіўся дарагі камп'ютэр, дзякуючы якому можна перанесці на паперу відарыс любога малюнка або фрэскі, якія ледзь бачны на сценах разбураных або вельмі старых манастыроў, касцёлаў і цэркваў. Напэўна, дзякуючы фонду, які з'ўляецца сапраўдным мецэнатам для рэстаўратараў, у самы бліжэйшы час з італьянскіх школ.

БЕЛІНФАРМ.

ПРАВЕРЦЕ ПРАВІЛЬНАСЦЬ АФАРМЛЕННЯ АБАНЕМЕНТА

На абанеменце павінен быць пастаўлены адбітак касавай машыны.

Пры афармленні падпіскі (пераадрасоўкі) без касавай машыны на абанеменце прастаўляецца адбітак каляндарнага штэмпеля аддзялення сувязі. У гэтым выпадку абанемент выдаецца падпісчыку з квітанцыяй аб аплаце кошту падпіскі (пераадрасоўкі).

Для афармлення падпіскі на газету або часопіс, а таксама для пераадрасавання выдання бланк абанемента з дастаўчай карткай запаўняецца падпісчыкам чарнілам, разборліва, без скарачэнняў, адпаведна ўмовам, выкладзеным у каталогах.

Запаўненне месячных клетак пры пераадрасаванні выдання, а таксама клеткі "ПВ-МЕСЦА" робіцца работнікамі прадпрыемстваў сувязі.

КІНААФІША МІНСКА

«НУЛЯВЫ ДОПУСК» (ЗША) — баявік. Агент ФБР праследуе верхаводаў наркамафіі, якія вінаваты ў гібелі яго сваякоў. У галоўнай ролі — узыходзячая зорка амерыканскага кіно Роберт Патрык, вядомы па фільмах "Тэрмінатар-2", "Моцны арэшак" ("Кастрычнік" — з 2 верасня).

«ГАЛІЗНА НА ПРОДАЖ» (Чэха-Славакія) — вострасюжэтны дэтэктыў. У наваколлі Прагі выкрадаюць маладзенькіх дзяўчат. Бясстрашны журналіст і энергічная студэнтка пачынаюць сваё небяспечнае расследаванне... ("Масква" — з 2 верасня).

«НЕБЯСПЕЧНЫ БІЗНЕС» (ЗША) — галавакружныя прыгоды на сушы, у паветры і на вадзе. Адважны лётчык разам са сваёй сяброўкай уступаюць у барацьбу з бандай, якая займаецца гандлем наркотыкамі ("Масква", "Кастрычнік", "Бярэсце" і "Партызан" — з 2 верасня).

«ФРАНКЕНШТЭЙН-2000" (»Уваскрэслыя з мёртвых") — у ціхім еўрапейскім гарадку з'явіўся страшны монстр Франкенштэйн 2000 года, каб пачаць паляванне на гвалтаўнікоў маладой удавы ("Перамога").

Бясплатны дабрачынны сеанс

«УСЁ НАПЕРАДЗЕ» ("Беларусьфільм") — Б.Няўзораў, А.Ліванаў, Л.Удавічэнка, А.Парахоўшчыкаў у карціне пра жыццё маскоўскай інтэлігентнай сям'і ("Бярэсце" — 5—7 верасня ў 12.00).

6 верасня

"МАСКВА": "Небяспечны бізнес" — 13.40, 16.50, 20.00. "Галізна на продаж"*** — 15.10, 18.20, 21.30. Інф.-пацяшальная прагр. — 22.00.

"КАСТРЫЧНІК": "Нулявы допуск" — 14.10, 17.40, 19.20. "Небяспечны бізнес" — 15.50, 21.00.

"АЎРОРА": "Падлеткі ў сусвеце" (д) — 13.00. "Смяротны заклад"*** — 13.30, 15.20, 17.10, 19.00, 20.50. "Быць закаханым" — 15.00. "Ноч выючага звера"** — 17.00, 19.00, 21.00.

"БЯРЭСЦЕ": "Усё наперадзе" — 12.00 (бяспл.сеанс). "Дзівакі ў Беверлі-Хілз" — 14.00, 16.00, 17.40, 19.20, 21.00. "Небяспечны бізнес" — 11.30, 14.50, 18.10, 21.30. "Мужы і палюбоўнікі"*** — 13.10, 16.30, 19.50.

"ВІЛЬНЮС": "Фенікс-воін, ці Вайна амазонак" — 12.00, 17.20, 20.30. "Галізна на продаж"*** — 15.50, 18.50, 22.00 (н). "Дзікае каханне"** — 13.40. Інф.-пацяшальная прагр. "Усмешка" — 20.30.

"ДРУЖБА": "Дзівакі ў Беверлі-Хілз" — 14.20, 16.00, 19.40, 21.30. "Прадказанне" — 17.40.

"ПАРТЫЗАН": "Небяспечны бізнес" — 15.20, 17.00, 20.00, 21.40. "Вельмі верная жонка" — 14.00, 18.40.

"ПЕРАМОГА": "Дзікае каханне"** — 13.00, 20.40. "Франкенштэйн-2000" ("Уваскрэслыя з мёртвых") — 15.10, 17.00, 18.50.

"САЛЮТ": "Мужы і палюбоўнікі"*** — 13.40, 17.00, 18.40, 21.50. "Скарбы Амазонкі"** — 12.00, 15.20, 20.20.

"СУЧАСНІК": "Пра бізнесмена Фаму" — 14.30. "Эмануэль-5"**** — 16.00, 17.40, 19.20, 21.00.

"БЕЛАРУСЬ": "Асабістае жыццё каралевы" — 10.30, 15.20, 20.10. "Прыватны курорт"** — 10.40, 15.40, 20.50. "Дэтэктыў Кід" — 11.50, 16.40, 21.30. "Быць каханай"** — 12.20, 17.20. "Рэмба" ("Першая кроў") — 14.00, 19.00. "Капальні цара Саламона" — 13.30, 18.20.

"КІЕЎ": "Золата"*** — 15.00. "Шалёныя ночы Клеапатры"**** — 17.00, 19.00, 20.40.

"КАМСАМОЛЕЦ": "Хон Гіль Дон" (д) — 10.30. "Жыкіны мемуары"*** — 12.00, 17.00, 19.00, 20.30. "Спадчына, ці Дзяўчынкі, плачу за ўсё!"*** — 14.00, 16.00, 20.50. "Анёл" — 13.00, 15.00. Зала Індыйскага фільма: "Кветка ў пыле" (2 с.) — 18.00.

"МІР": "Няма куды бегчы" — 12.00, 16.00, 20.00. "Спадчына, ці Дзяўчынкі, плачу за ўсё!"*** — 14.00, 18.00. "Брудная бялізна" — 13.00, 17.00, 20.50. "Чао, інспектар, ці Вампіры" — 11.00, 15.00, 19.00. Відэазала: "Шалёны пляж" — 15.30, 17.30, 19.30.

"ПІЯНЕР": "Доўгі шлях у школу" (д) — 10.00. "Ашаламляльныя прыгоды мушкецёраў" (д) — 15.10. "Горац-2" — 11.30, 16.40, 20.20. "Пятая малпа" — 13.20, 18.30.

"РАКЕТА": "Запрашаем у паўналецце" — 18.00. "Рабыня сексу"**** — 16.10, 20.00.

"РАДЗІМА": "Раман з каменем" — 12.00, 18.50. "Тыдзень старшакласнікаў"** — 13.50, 17.10, 20.40. "Эльвіра — уладальніца цемры" — 15.30. Відэазала: "Хі-мэн-1" (ЗША) — 16.00. "З жыцця тайных агентаў" — 18.00. "Дзяўчына з вокладкі" — 20.00.

"ЗМЕНА": "Амерыканскі кікбоксер" — 15.00, 18.20. "Кемлівыя дзяўчынкі"*** — 16.40, 20.00.

"ЦЭНТРАЛЬНЫ": "Лепшыя ў Нью-Йорку"*** — 11.40, 14.45, 17.50, 21.00. "Смяротны заклад"*** — 13.10, 16.15, 19.20.

"ЭЛЕКТРОН": "Начныя ястрабы"*** — 14.00, 16.00, 19.30, 21.30. "Я абяцала, я пайду" — 18.00. "Чужы" — 13.00, 16.40, 20.30. "Амерыканскі кікбоксер" — 15.00, 18.50.

ХАТНІ ЭКРАН

6, аўторак

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.35. Дзелавы веснік.
* 8.50. "Пластылінавая варона".
9.00. ТБ – школе.
* 9.20. "Чарапашкі ніндзя".
◆9.45. "Паласа Сімарона".
11.00. "Славянскі базар-94".
12.40. "А я жыву ўсё там жа... Пра каханне". Д/ф.
13.00. "Бімбат". Праграма для падлеткаў.
13.20. Міжнародныя спаборніцтвы па канкуры на Кубак Беларускай асацыяцыі конегадоўлі.
14.00. Праспект.
* 14.30. "Капрызны Мурад", "Шчасце Нурлана".
14.55. "Нов і К"-mon-10.
15.55. ТБ – школе. Беларуская літаратура.
16.25. "Цярновы вянок для паэта". Да 80-годдзя Л.Шпакоўскага.
17.10. "Бімбат". Праграма для падлеткаў.
17.30. Навіны (з сурдаперакладам).
17.40. "Слова і справа...". Тэленарыс.
* 17.55. "Серабрысты званочак".
18.10. Абласныя навіны (Віцебск).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Мост. Культурна-асветніцкая праграма.
19.30. Эканамікст.
19.40. На музычных паралелях. Д.Шастаковіч.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
◆21.35. "Маё каханне, мой смутак".
22.35. Пад купалам Сусвету.
22.45. НІКа.
23.00. "І зорка з зоркаю гаворыць".
24.00. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"

7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.40. Навіны.
8.00. Агляд рынку нерухомасці.
8.15. Вясёлыя ноткі.
* 8.35. "Як стары карову прадаваў".
◆8.45. "Дзікая ружа".
9.15. Чалавек і закон.
9.45. Справа.
* 15.25. "Вайна гобатаў".
15.50. Чароўны свет, ці Сінема.
16.10. Джэм.
16.40. Рынак і багацце.
17.25. "Кітай. З жыцця суседзяў".
17.55, 20.35. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
◆18.25. "Дзікая ружа".
18.55. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. З першых рук.
◆20.55. "Ідзі і глядзі".
23.50. Чэмпіянат свету. Плаванне.
0.20. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Момант ісціны. На пытанні А.Караулава адказвае Прэзідэнт Беларусі А.Лукашэнка.
* 9.20. "Рэпетыцыя".
9.30. Панове-таварышы.
9.45. "К-2" прадстаўляе: "Ню".
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. "Гульня без пройгрышу".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Адлюстраванне.
16.50. Не быць дыназаўрам.
17.05. Фільм-прэм'ер.
17.20. Залатая галіна.
17.50. Свята кожны дзень.
18.00. Кансіліум.
18.10. L-клуб.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Прыгажун Серж".
21.30. Я – лідэр.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
◆22.35. "Кузены".

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм-ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
◆13.30. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы".
◆14.45. "Башы-Ачук".
* 16.35. "Дадабай і будзільнік".
16.45. Тэлемагазін.
* 16.50. "Там, дзе жыве Павуціныч".
* 17.05. "Кароль-паршывец".
17.15. "Дзень цудаў". Фільм-канцэрт.
17.40. Адкрываю для сябе Расію.
18.10. Вялікі фестываль.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
◆19.05. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы".
20.00. "Спявае М.Крышталінская".
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. Наўздагад.
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спартыўныя навіны.
22.15. Ваш стыль.
◆22.20. "Домік".

8-ы канал

◆18.00. "Вышыня".
18.35. Студыя "ІНТЭКС": "Навіны".
* 19.45. Мультфільм Уолта Дыснея.
◆20.20. "Праект Афрадзіты". 2-я серыя.
21.10. Рынак.
21.40. Шанц-прыз.
◆21.55. "Халоднае лета 53-га".

Канал НТВ

* 17.00. Мультфільмы.
17.30. "Энцыклапедыя цудаў, або Вы хацелі пра гэта даведацца". Фільм 72-гі.
18.00. і 21.00. "Сёння".
18.35. US-open – Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісе.
◆19.15. "Напалеон". 2-я серыя.
◆21.40. "Майсей заканадаўца". 2-я серыя.
22.35. Часінка.
◆23.05. "Машына часу": Ціхі канцэрт.

7, серада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Эканамікст.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. Надвор'е.
8.40. Пяць хвілін на жарты.
* 8.45. "Чаму сланы?".
9.00. ТБ – школе. Беларуская літаратура.
◆9.30. "Маё каханне, мой смутак".
10.30. Тэлевізійны Дом кіно. Народны артыст СССР Р.І.Янкоўскі і яго сын У.Янкоўскі.
11.45. Аэробіка. Урокі Наталлі Наважылавай.
12.15. "Дайце мне спяваць". Музычны фільм.
13.05. "Бімбат". Праграма для падлеткаў.
15.30. Відзьма-нявідзьма.
16.30. "Сустрэчы на арэне".
17.10. "Бімбат". Праграма для падлеткаў.
17.30. Навіны.
17.40. "Купляць ці вырабляць?". Балючыя праблемы стаматалогіі.
18.10. Абласныя навіны (Гомель).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. "Карамболь". Ток-шоу з удзелам мэра г.Маладзечна Г.Д.Карпенкі.
19.30. Калыханка.
20.00. Панарама.
20.35. Пяць хвілін на жарты.
* 20.40. "Сонечны зайчык".
20.50. Футбол. Зборная Нарвегіі – зборная Беларусі.
23.00. "Сямейныя вечары". Д/ф.
◆23.15. "Маё каханне, мой смутак".
0.15. Кантакт.
0.20. Пад купалам Сусвету.
0.30. Надвор'е.

Канал "Астанкіна"

7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.10. Навіны.
8.00. Расійскі дайджэст.
* 8.15. "Новая казка".
◆8.35. "Дзікая ружа".
9.05. Сірата Краіны Саветаў.
9.45. Дзелавы веснік.
* 15.25. "Вайна гобатаў".
15.50. Камп'ютэр-хол.
16.05. Адказы.
16.40. Тэлерадыёкампанія "Мір".
17.25. Свет сёння. Карабах – шлях да ўрэгулявання.
17.35. Тэхнадром.
17.50, 20.35. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
◆18.25. "Дзікая ружа".
18.55. Футбол. Зборная Расіі – зборная Германіі.
19.50. Добрай ночы, малышы!
20.45. Футбол. Зборная Расіі – зборная Германіі.
21.35. Маналог.
21.50. Трамвай-жаданне.
22.40. Без паўзы.
23.20. Чэмпіянат свету па вышэйшым пілатажы.
23.50. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Ранішні канцэрт.
8.40. У свеце жывёл.
9.35. Паўвостраў Валерыя Ахадава.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Чый бок?
15.50. Там-там навіны.
16.05. "Далёкі Усход" (Хабараўск).
16.50. Відэапаэзія. Паэт Марк Кабакоў.
17.05. Рубяжы.
17.50. Свята кожны дзень.
18.00. "Ідэальны муж" у пастаноўцы В.Н.Плучака.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.25. Ніхто не забыты.
20.30. Джаз-клуб.
21.05. Газетныя гісторыі.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Экран крымінальных паведамленняў.
22.45. Чэмпіянат свету па водных відах спорту.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.45. Інфарм-ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
◆13.30. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы".
◆14.45. "Восем дзён надзеі".
16.00. Еўрапейскі калейдаскоп.
16.25. "Нездарма помніць уся Расія...".
17.15. "Танцуе Людміла Семяняка".
18.10. Вялікі фестываль.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
◆19.05. "Каміла, ці Нераскрытыя таямніцы".
20.00. "Захапленне кахання". Спявае І.Багачова.
20.05. Блеф-клуб.
20.45. Тэлеслужба бяспекі.
20.55. "Па-дэ-дэ з балета "Баядэрка".
21.10. Музычны момант.
21.25. Тэлемагазін.
21.30. Будні.
22.00. Спартыўныя навіны.
22.15. Ваш стыль.
22.20. "Вялікая каціная казка". Спектакль па матывах твораў К.Чапека.

8-ы канал

◆18.00. "Колер граната".
19.15. БАНТ. Рэпартаж.
19.20. Нямецкая хваля.
19.50. СОЛТЭК. Навіны.
* 20.00. Мультфільм Уолта Дыснея.
20.30. "ПІР".
◆20.40. "Праект Афрадзіты". 3-я серыя.
21.30. Гарадскі гадзіннік.
21.50. "Трэба знішчыць гэта каханне" (Польшча).
23.20. Гарадскі гадзіннік. Навіны.

Канал НТВ

* 17.00. Мультфільмы.
17.30. "Энцыклапедыя цудаў, або Вы хацелі пра гэта даведацца". Фільм 73-і.
18.00 і 21.00. "Сёння".
18.35. "Непадведзеныя вынікі".
* 19.15. Мультфільм для дарослых.
◆19.20. "Дуэль".
◆21.40. "Майсей заканадаўца". 3-я серыя.
22.35. Часінка.
23.05. US-open –Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісе.
23.55. Кафэ "Абломаў".

Каб зэканоміць ваш час:
◆ мастацкія фільмы
* мультфільмы

Надвор'е

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, на большай частцы тэрыторыі дажджы, раніцай у асобных раёнах туман. Тэмпература паветра ў Гродна +17—+19°, Мінску, Віцебску — +18—+20°, Брэсце, Магілёве — +18—+21°, Гомелі — +20—+22°.

У наступныя двое сутак у асобных раёнах рэспублікі чакаюцца кароткачасовыя дажджы, тэмпература паветра ўначы +7—+12°, удзень — +17—+22°, па поўдню — да +25°.

Валянціна СКРЭБЕЦ, інжынер-сіноптык Белгідрамета.

Дзяжурны рэдактар Валянцін БАРЫСЕВІЧ. Стыльрэдактар Валянціна СКАРЫНКІНА

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.

М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Індэкс 63129. Тыраж 45 000. Зак. 97.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел студэнцкай і школьнай моладзі – 68-25-93; аддзел інфармацыі, аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-27-21, 68-29-45. Факс: 32-21-03.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Аляксандр САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО, Майя ШЭНДРЫК.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ